

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt

Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov

P. b. b.

LETNIK XLI.

CELOVEC, PETEK, 11. APRIL 1986

ŠTEV. 15 (2271)

Neprijeten molk v bekštanjski občinski hiši

Dvojezičnost v otroškem vrtcu odklonili skoraj brez besed

Prej ko selj je dvojezičnost v javnih, kot tudi predšolsko vzgojnih ustanovah občine Bekštanj le še nekam preveč „občutljivo“ vprašanje, ki se ga je – po vladajočem mnenju – bolje izogniti – to je dokazala prav zadnja, petkova seja občinskega odbora. Predlog Enotne liste, da se v enem izmed štirih otroških vrtcev občine uvede tudi dvojezična skupina s posebno vrtnarico (stroške prevzame urad zveznega kanclerja na Dunaju! – glej tudi kopijo pisma –) je bil že poprej (zaradi „dodatnih, previsokih stroškov“) v pristojnem občinskem referatu odklonjen.

Občina je pripravljena prevzeti le stroške prevoza dvojezičnih otrok v vrtec šolskih sester v Šentpeter, če je število teh najmanj deset (!) in starši sami dnevno prispevajo dodatno še šest šilingov za otroka.

Zastopnik EL Folti Kargl je zavrnil ta predlog s stvarnimi dokazi, da nastavitve dodatne dvojezične vrtnarice dejansko nikakor ne bi obremenjevala občine. Od urada zveznega kanclerja plačana otroška vrtnarica pa bi bila le še dodatna pomoč dotič-

nemu vrtcu. Opozoril je občinske odbornike na dejstvo, da slovenski starši naše občine že dolga leta vozijo otroke v dvojezični vrtec v Šentpeter in to nemajhno breme nosijo kot enakovredni davkoplačevalci zato, ker želijo njihovo vzgojo tudi v materinem jeziku. Z izčrpano argumentacijo, sklicujoč se na uzakonjene pravice iz člena 7 avstrijske države pogodbe, je nakazal tudi pozitivne družbene aspekte, ki bi jih imela integrirana dvojezična skupina v taki ustanovi,

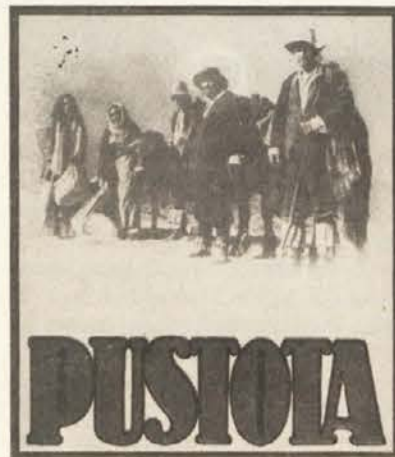
ker bi že mlade otroke vzgajala v duhu dobrega sožitja obeh narodnosti.

Župan inž. Helmut Hatze je nato ponovno zagovarjal svoje pomisleke glede financiranja, da tonamenski stroški že sedaj mejijo na približno 3 milijone šilingov in so torej komaj še znosni. Odkrito je izrazil tudi bojazn, da bi zahteva EL znala razburkati duhove v nacionalnih krogih in tako zbuditi škodljive emocije na občinski ravni, kar on nikakor ne želi. Pripravljen pa je prej ko slej upoštevati upravičene želje občanov in po svojih možnostih prisostvovati in podpirati dejavnosti katerihkoli družtev v občini. Predstavnik bekštanjske liste Schmidt, ki se je poleg prej navedenih dveh edini oglašil k diskusiji je bil mnenja, da je predlog EL za njega vsekakor sprejemljiv, tako iz praktičnega stališča, kot tudi zato, ker služi mirnemu sožitju, kakor ga je on osebno, kot prijaviteljenec k slovenskemu pouku doživljal v ljudski šoli v Ločah. Drugače pa je vladal v občinski sobi molk – neprijeten, nepristen molk, ki ga niti županov poziv na odbornike, naj vendar povedo svoje stališče, ni mogel pregnati. Trenutno zadrego in onemolost občinskih odbornikov je povečalo še glasovanje samo, ko očitno ni bilo jasno ali gre za ali proti. Župan je nato pustil še enkrat prebrati predlog in tako „rešil“ situacijo. Skoraj soglasno (25:2) je bil torej predlog El zavrjen in to samo zavoljo „ljubega miru“ ali???

Že sredi preteklega meseca je občina Bekštanj odklonilno odgovorila na prošnjo domačega prosvetnega društva za podporo Slovenski glasbeni šoli, ki jo obiskuje okrog 20 otrok naše občine. Utemeljitev: Občina ima od leta 1982 glasbeno šolo, ki je vsem občanom na razpolago, subvencioniranje privatnih šol, da trenutno ni mogoče. Na štiriurno trajajoči seji so občinski možje obravnavali kar 24 točk in še nekaj podstavkov, med njimi odobrili tudi lanskolletni finančni obračun. Seja je potekala v mirnem vzdušju in večina predlogov je bilo sprejetih soglasno.

F. Č.

Oglejte si slovenske filme!

V SINČI VASI, ŠENTJAKOBU in ČAJNI bo Slovenska prosvetna zveza predvajala tri slovenske filme. „Učna leta izumitelja polža“ in „Pastirci“ sta namenjena predvsem mladini, priporočamo ji ju pa tudi odraslim; ljubitelji filmov pa si bodo lahko ogledali tudi film „Pustota“. Več o slovenskih filmih in točnih terminih preberite na str. 3.

Komu primanjkuje kreativnosti?

Koroška javnost naj bi ne zvedela resničnega stanja razprave glede manjšinskega šolstva. Ta vtiš se vedno bolj potrjuje. Zato zahteva komite za obrambo dvojezične šole od politikov, naj dežela končno objavi vsa dosedanja strokovna stališča, reformne predloge in modele v zvezi z manjšinskim šolstvom. S tem bi koristili načelom budne demokracije.

Toda kljub prodiranju vigrednih temperatur v deželi, piha demokracičnim silam spet precej mrzel veter v obraz. Na sejah predsedstev obeh velikih strank v deželi so v ponedeljek bili imenovani člani za „koroško šolsko komisijo“, ki naj bi pripravila „v šolski stvarnosti izvedljive predloge“. Ljudska stranka je imenovala kot člana komisije grebinskega župana in okrajnega šolskega inšpektorja Miklaura ter Valentina Einspielerja, predsednika Abwehrkämpferbunda in podpredsednika KHD. Jasnejšega odgovora ljudska stranka ni mogla dati, saj je nomi-

nirala z Einspielerjem tisto osebo, ki je pri „hearingih“ zastopala najbolj odklonilno stališče do sedanje skupne dvojezične šole. To je ista ljudska stranka, katere novi predsednik Harald Scheucher se v šolskem vprašanju še vedno „ne spozna“. So morda zaradi tega imenovali svojega najizkušnejšega „nemškega strokovnjaka“?

Svoje ljudi je v ponedeljek imenovala tudi socialistična stranka, katere predsednik Leopold Wagner je v razgovoru z novinarji dejal, da je „obupan“ nad „manjkajočo kreativnostjo“ pedagogov na celovski univerzi izobraževalnih ved, medtem ko je dostavil, da tudi FPÖ-jevski predlogi niso „premišljeni“.

Je Wagner nenadoma navdušen nad celovško univerzo, da bi rad poslušal in prebiral vedno nove predloge za manjšinsko šolstvo z univerze? Ali pa je obratno tako, da so dosedanje strokovne ocene z univerze preveč jasne in predobro premišljene, da bi se dale s kakim gnilim političnim kompromisom neke uvrstiti v nenačelno barantanje med tremi strankami? Bo pa le bolj drugo vzrok Wagnerjevi „obupanosti“.

Komu torej primanjkuje kreativnosti? Koroškim Slovencem, ki so vsa desetletja iz svoje gospodarske in politične šibke pozicije dajali utemeljene predloge za izboljšanje pouka v prid obema narodnostima in seveda tudi za to, da bi se popravila krivica, ki so jo doživljali skozi vsa desetletja? Primanjkuje kreativnosti pedagogom, znanstvenikom, ki si ne delajo samo skrbi za obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem, temveč tudi zaradi nedemokratskega razvoja na Koroškem? Ali pa primanjkuje trenutno kreativnosti tistim, ki jim dovoljuje njih politična in gospodarska premoč, da se še vedno oklepajo svoje vzljubljene ozkosrčne enojezičnosti?

Odgovori so jasni. Kot je tudi jasno, da je treba storiti še več za razkrinkanje političnega sleparjenja v zvezi s skupno šolo.

-ma

Ne marajo podpore!

REPUBLIC ÖSTERREICH
BUNDESKANZLERAMT

A-1014 Wien, Ballhausplatz 2
Tel. (0222) 96 190
Faksimil-Nr. 1370-800
DNR 000019

GZ 601.164/15-V/7/85

An die
Marktgemeinde Finkenstein
Marktplatz 21
9584 Finkenstein

Sachbearbeiter
TICHY

Kiapp/Dw
2465

Ihre GZ/Vom
410-A1/RC/85
27. November 1985

Betrifft: Slowenische Volksgruppe, allgemein, Kindergärten

Zu Ihrer Anfrage teilt das Bundeskanzleramt-Verfassungsdienst mit, daß der Herr Bundeskanzler zugesagt hat, daß die Personalkosten für eine Kindergärtnerin, die nur für die Führung eines zweisprachigen Kindergartens (oder einer zweisprachigen Kindergartengruppe) angestellt ist bzw. wird, vom Bund aus Förderungsmitteln getragen wird, und zwar jedenfalls für das erste Jahr. Eine Verlängerung dieser Förderung auf weitere Jahre kann in Betracht kommen, muß aber – nach Erhalt näherer Unterlagen – von Fall zu Fall entschieden werden. In jedem Fall betrifft diese Zusage Gemeinde- oder Landeskinderergärten.

Voraussetzung für die Förderung wäre – wie bei anderen Förderungen auch – im Falle eines Gemeindekindergartens ein Ansuchen Ihrer Gemeinde.

Pflicht der Richtigkeit der Angefertigung

14. Dezember 1985
Für den Bundeskanzler:
HOLZINGER

PREBERITE

- 2 Dvojezično šolstvo: Kako so oblasti „spregledale“ predloge manjšine
- 2 Prodaja mleka postaja vedno bolj komplicirana
- 3 SPZ se posvetuje s krajevnimi društvi
- 3 P. P. Wiplinger razstavlja v Celovcu
- 4 Občni zbor SPD „Dobrač“ na Brnci
- 5 Kako vrača Avstrija pod nacizmom zaplenjene umetnine
- 8 Pogovor s trenerjem avstrijske nogometne reprezentance Brankom Elsnerjem
- 8 Waldheim in antisemitizem

Tovarna v Borovljah: Nov napad na delovna mesta

Situacija za delavce nekdanje Kestag v Borovljah se še kar naprej zaostruje: ni bilo dovolj, da so ukynili „naslednico“ Austria Draht in s tem odvzeli kruh skoraj 150 delavcem; ne, zdaj grozijo tudi tistim, ki so jih poslali na preobrazbo, da ne bodo dobili obljubljenega novega delovnega mesta v Borovljah. Prizadeti od tega novega napada so predvsem tisti delavci, ki so se v dobrem zaupanju v obljube odrekli izplačanju odpravnine in se vpisali v celovški Wifi na preobrazbeni tečaj za strojnega ključavničarja – teh je zdaj približno še štirideset, tečaj pa se konča že junija meseca.

Lansko leto v aprilu, ko je bil problem boroveljske tovarne tudi na politični ravni najbolj pereč, se je deželni glavar Wagner pobahal, da so delovna mesta v Borovljah zagotovljena, saj bo menda začelo obratovati nadomestno podjetje že kar konec leta 1985. Vemo, da,

se to ni izpolnilo, nakar so obljubljali delavcem, ki so se vpisali za preobrazbeni tečaj, da bodo dobili po končanem šolanju zaposlitev v tovarni za orodje. Ni še dolgo tega, ko je spet isti Wagner (z njim vred pa tudi vrhovi VP in FP) govoril o rešitvi Borovelj in o tem, da je tudi minister Lacina obljubil: „Boroveljsko tovarno poddržavljene VÖEST obo povečali, ne pa zmanjšali.“ Prejšnji teden pa se je pojavil pooblaščenec VÖEST Fischer pri delavcih v Wifi in jim priporočal, naj si poiščejo sami drugo delovno mesto. Torej o izgradnji boroveljskega podjetja ni več ne duha ne sluha, kaj šele o tem, da bi odgovorni politični in gospodarski vrhi bili voljni izpolniti svoje obljube, dane prizadetim delavcem.

Jasno je, da so se delavci zdaj silno prestrašili, da ne verjamejo več v možnost rešitve. Strah jih je: kje le bodo dobili drugo delovno mesto, saj je situacija v celem

Rožu od Apač pa tja do Šentjakebrezupna. Bojijo pa se tudi, da se jim bo maščevalo zaupanje v obljube, po katerih naj bi dobili novo delovno mesto v Borovljah. Prav zaradi tega zaupanja so privolili v preobrazbo ter se odrekli ponudbi „socialnega paketa“, se pravi, da si niso dali izplačati odpravnine. Zdej jih more tudi ta negotovost: kaj, če nas bodo zaposlili za kaka mesec ali dva, kaj če nam bodo v tem času plačali nižjo mezdno? Saj se bi s tem znižala tudi odpravnina! Skrbi jih pa tudi, kaj bo z Borovljami samimi, saj ima uničenje delovnih mest posledice tudi na drugih ravneh družbenega življenja: ljudje so prisiljeni, da se preselijo, s tem pa upade tudi vsakršna druga dejavnost, da postavimo samo primer: mnogo delavcev je včlanjenih v razna kulturna društva. Če se bodo morali odseliti, bo seveda tudi to delovno „izumrlo“.

„Na Koroškem je premalo daljnovidnosti in poštenosti“

Kukovica o tem, kako zavračajo predloge Slovencev in odklanjajo sodelovanje pedagoških znanstvenikov

„Šolskega vprašanja nečemo spolitizirati“ so pred leti odgovarjale Koroške šolske oblasti in koroški politiki, ko so zastopniki koroških Slovencev predlagali naj nastopijo proti nemškemu nacionalnim silam, ki napadajo dvojezične učitelje. Oblasti niso ukrepale. To je bilo v potuho in spodbudo nasprotnikom sožitja in skupne šole.

Danes, ko tri stranke iščejo izključno „politično rešitev“ v škodo šolarjev južne Koroške in proti interesom slovenske narodne skupnosti, je tem bolj potrebno, da spomnimo na to, kako so puščali ob strani strokovne argumente in sodelovanje pedagoških strokovnjakov. S podpredsednikom ZSO, ravnateljem Francem Kukovico, se je pogovarjal Vinko Wieser.

Uredništvo

Slovenski vestnik: Čeprav v prihodnjem šolskem letu še ne bodo uveljavili kakršnekoli preureditve dvojezičnega šolstva, skušajo nasprotniki z vsemi sredstvi skrhati ugled skupne dvojezične šole. Med drugim nekvalificirano napadajo tudi „simultano metodo“. Kaj pravite k temu?

Franci Kukovica: Očitki se pojavljajo večkrat v javnosti in tudi neposredno na strankarskih zborovanjih. Politiki navadno nimajo pojma o poteku vsakodnevnega dvojezičnega pouka. Posebno slabi predlogi z njihove strani pridejo takrat, če gre za ustvarjanje javnega mnenja v prid njihove stranke.

Zakaj ne dopustijo preizkušnje naših modelov?

V zadnjih tednih so kritizirali vedno spet tako znano simultano metodo. Slišale so se celo izjave, da je ilegalna? Vemo pa, da so desetletja na učiteljski in na pedagoški akademiji bodoče učitelje usmerjali v tak način pouka. In zdaj ta oficialna metoda pouka naj ne bi bila več dovoljena! Govori se tudi, da menda ni nobenih modelov za dvojezičen pouk. Zato vprašujem zakaj se preizkušnja naših modelov za šolske poizkuse ne dovoli?

SV: Nasprotniki skupne šole kritizirajo ta način pouka, šolske oblasti so pa v preteklih letih ignorirale predloge koroških Slovencev. Kaj smo Slovenci ukrenili preden je šolsko vprašanje dobilo današnje razsežnosti?

F. Kukovica: Sprememba predmetnika za ljudske šole leta 1979 je pomenila izenačitev jezikovnih ur za celo Avstrijo. Za nas je to pravzaprav pomenilo ukinitve posebnega statusa dvojezične ljudske šole na Koroškem (z ozirom na predmetnik). Takrat sta dva inšpektorja odločila, in vsi protesti učiteljev in organizacij so očitno šli v koš. Poleg tega je bila uvedba novega predmetnika v dvojezičnih ljudskih šolah s pismom deželnega šolskega sveta z dne 28. 8. 1979 nezakonita. Naša opozorila zopet niso zalegla. Strokovnjaki ministrstva za pouk so se začudili, da dvojezična

ljudska šola tako brez nadaljnega lahko prenese zmanjšano število jezikovnih ur. Napredek je torej bil onemogočen in zdi se nam, da od leta 1945 naprej šolska oblast v bistvu ni želela izboljšanja dvojezičnega pouka, saj niso bili uvedeni resni ukrepi v smislu izboljšanja. Primerjajmo naš položaj samo z Južno Tirolsko: Južni Tirolci izključno sami odločajo o potrebah njihovega šolstva!

SV: Kako se je začel 80-tih let šolska oblast brigala za sodelovanje pedagoških strokovnjakov?

F. Kukovica: Trdim, da se je sodelovanje inštitucij manjšine, npr. Slovenskega znanstvenega inštituta, v šolskih zadevah vedno onemogočilo. S pismom 26. 11. 1980 sta naši organizaciji zahtevali pogovore o šolstvu. Ti pogovori so bili pri deželnem šolskem svetu 10. 12. 1980 in 25. 3. 1981. Bili so dolgi in resni pogovori. Govorili smo med drugim:

Ravnatelj Franci Kukovica je podpredsednik ZSO in v okviru naše organizacije odgovoren za šolske zadeve.

- o predmetniku za dvojezično ljudsko šolo,
- o učilih, učbenikih,
- o organizatoričnih in vsebinskih spremembah pri pouku,
- o številu otrok na razred,
- o sodelovanju znanstvenikov itd.

Povod za razgovore so bila neurejena vprašanja v zvezi s šolstvom. Razgovori so bili vsebinsko zelo resni, vendar pozneje ni bilo razumevanja za uvedbo premišljenih ukrepov za izboljšanje dvojezičnega pouka.

Kazni za „črno mleko“

K prodaji mleka na kmetijah

V državnem zboru so pred nedavnim vse tri stranke sprejeli novelo k zakonu o ureditvi mlečnega trga (MOG). Ta novela vsebuje marsikaj dobrega za velike in velemete, še več pa slabega za male in polpoklicne kmete. Najbolj nepravilna je ureditev glede prodaje mleka konzumentom direktno od kmetije. Ureditev namreč predvideva, da mora kmet od vsakega litra mleka, ki ga direktno prodaja, plačati 3 šilinge mlečnemu fondu. Od te dajatve kmet ne profitira ničesar neposredno, niti posredno. V prejšnjih časih so takim dajatvam rekli desetina...

Novela k MOG je sad gnilega kompromisa med kmečko zvezo in vlado. V Avstriji imamo že dolga leta nadprodukcijo mleka in to gre tako daleč, da ponekod mlekarne plačajo kmetom za to, da jim le-ti NE dostavijo mleka. Tudi zaradi takšnih pojavov mora vsak kmet, ki mlekarji prodaja mleko, od dobička plačati t. i. prispevek za prodajo na tržišču (Absatzförderungsbeitrag).

Razumljivo, da je kmečka zveza, v kateri imajo velemeti (z veliko mlečno produkcijo in velikim prispevkom) besedo, privolila ureditvi o prodaji mleka od kmetije (Ab-Hof-Regelung), saj se z isto novelo zmanjša „Absatzförderungsbeitrag“ od 60 na 38 grošev za mlekarji prodani liter mleka. Račun je enostaven: pri vsakem litru za mlekarjo (in litrov je v takih razmerah nekaj sto) si prihraniš 22 grošev, za direktno prodajo pa potem rade volje plačaš 9, 12 ali 15 šilingov. Dnevno seveda. Za predstavnike kmečke zveze – veleproducente mleka taka kupčija ni bila slaba. Nastrada pa spet enkrat mali človek, v tem primeru so to mali in polpoklicni kmeti in njihovi odjemalci. Kot že zgo-

raj omenjeno, mora vsak, ki prodaja mleko direktno od kmetije, to javiti skladu za mlečno gospodarstvo (Milchwirtschaftsfond) in od vsakega prodanega litra mleka plačati 3 šilinge davka (Ab-Hof-Pauschale).

Tudi ta račun je enostaven, vendar ne zelo razveseljiv: nekdo, ki je do zdaj prodajal mleko za – recimo – 8 šilingov, bo (seveda samo v primeru prijave sklada) imel le še 5 šilingov zaslužka. Večina malih kmetov z dvema ali tremi kravami pa ne prodaja mleko tudi še mlekarji in si s tem tudi nikjer ne prihrani tistih 22 grošev na liter. Država tem kmetom enostavno odvzame 3 šilinge, ki grejo baje v prid bogve kakšnim „Absatzförderungsaktivitetam“, ki so za malega kmeta brez vsakršnega pomena. Še više od dajatve za mleko (pavšala znaša 32,57 % na kg) pa so dajatve od prodaje domačega sira in masla.

Ker pa vlada ve, da državljanji radi ignorirajo take nepopularne spremembe in pustijo vse pri starem, si je izmislila tudi že prave metode, s katerimi bi ji gotovo uspelo „spametovati“ tudi zanjega trmastega gorskega kmeta:

Oblasti KHD-jevskih napadov na učitelje niso zavrnile

Pri teh pogovorih smo opozorili tudi na napade na dvojezične učitelje s strani KHD-ja in zahtevali ukrepe s strani oblasti in politikov. Nič se ni zgodilo. Rekli so, da vprašanja nočejo „spolitizirati“.

SV: Če želimo, da bi oblasti ščitile interes narodne skupnosti, potem se izgovarjajo na „politizacijo“. Obratno pa večinski politiki „spolitizirajo“ šolsko vprašanje, če kdo hoče uveljavitev manjšinskih pravic.

F. Kukovica: Dogajanje okoli šole in ravnanje občine v Žitari vasi, je tipičen primer, kako nemškonaacionalni nestrpnosti ob tihem odobravanju ali ob pomoči navidezno demokratično delujočih inštitucij izvajajo pritisk proti manjšini. S tem pa spodbujajo – na občinski ravni imajo mnogokrat proste roke – tudi avstrijsko demokracijo!

Politična situacija glede dvojezičnega šolstva na Koroškem, kot jo imamo trenutno, bi bila lahko izostala, če bi v politični sceni na Koroškem bilo malo več dalekovidnosti in poštenosti.

Vsaj po letu 1978 bi morali odgovorni vzeti naše predloge resno. Prepričan sem, da bi potem dvojezični šoli izostalo trenutno deloma zelo sovražno vzdušje.

Odgovornost za trenutno stanje imajo koroški politiki

Potrebne notranje spremembe v dvojezični šoli v prid slovenskemu in nemškemu delu pouka, bi bile danes že izvršene! S tem bi bili tudi napadi politične narave zaježeni. Zato sem mnenja, da leži odgovornost za vse zapletljive v koroški politični sceni pri tistih, ki niso omogočili uresničitve naših predlogov, in s tem škodujejo otrokom, ki obiskujejo ta tip šole.

SV: Minister Moritz je te dni iznesel predloge, ki se razlikujejo od predlogov koroških strank. Kaj se bi v tem trenutku še dalo napraviti?

F. Kukovica: Še so možnosti, da popravimo zamujeno. Na mizi ležijo naši modeli za šolske poizkuse, minister za pouk Moritz jim je v svojih izjavah prišel zelo blizu in dejstvo je, da na dvojezičnih šolah ne potrebujemo nobenega ločevanja. Potrebujemo pa notranje spremembe, ki morajo biti prej preizkušene s šolskimi preizkusi, prav tako potrebujemo znižanje števila učencev na razred.

- kdor do 15. junija tega leta prijavi svojo privatno prodajo, ne bo kaznovan (Amnestieregelung), kljub temu pa bo moral plačati dajatev za nazaj (rückwirkende Entrichtung), namreč s 1. 1. 1986;
- polnopolni detektivi (Fahnder) bodo pazili, da se ne bo več prodajalo „črno mleko“, na vsaki mlekarji bodo imeli preglednika;
- kogar zasačijo pri nedovoljeni prodaji mleka, se mu lahko zgodi, da bo moral plačati davek za 5 let nazaj (to gre potem že v stotošče šilingov);
- dajatev je treba plačati za celo leto pavšalno, neodvisno od realne prodaje – čeprav je morda vmes kaka krava breja in mleko popije teleta...

To so klasične metode, s katerimi skušajo veliki uničiti male konkurente. Ta ukrep zadene nenazadnje tudi slovensko manjšino, saj smo povečini odvisni od zdravih kmečkih struktur. Od številnih malih kajzarjev sem že slišal, da se ne splača več, ali da jim je vse to prekomplikirano in da bojo prodali svoje dve ali tri krave in mleko v prihodnje kupovali v trgovini. Prav tako bojo morali storiti njihovi zdajšnji odjemalci.

Ne samo, da se na tak način rušijo eksistence posameznikov, tudi vaška skupnost se razdira. Kdo se bo še upal s kangljico h kmetu hoditi, če te za vsakim ovinkom lahko čaka „mlečni policist“?

F. Rulitz ml., Kotmara vas

Komite za obrambo dvojezičnega šolstva na Koroškem: Smo proti nadaljnjemu zavajanju javnosti v razpravi o manjšinskem šolstvu

V zadnjih dneh se je v časopisih pojavilo več izjav koroških deželnih politikov, ki so v stanju zbegati javnost in jo zavesti glede resničnega stanja razprave v šolskem vprašanju.

V resnici pa so razgovori deželnih in zveznih političnih vrhov na Dunaju potrdili, da so za sporazum na politični ravni in da je ločevanje šolarjev „po jezikovnih kriterijih“ že zmenjeno.

Sokira predvsem očitno sleparjenje (s pojmom „skupna šola“), ki naj bi zameglilo politično namero ločiti šolarje. Popolnoma brez vsake vrednosti je namreč „priznavanje k skupni šoli“, če naj bi bila „skupna šola“ sestavljena iz ločenih razredov, ki jih združuje v najboljšem primeru le še „skupna streha“. Pod drugo etiketo in pod pritiskom KHD-jevske zahteve po apartheidu naj bi skupna šola dobila postopni smrtni sunek.

To sleparjenje z etiketami pa naj bi zakrilo tudi dejstvo, da slej ko prej ni argumentov za ločevanje šolarjev in da tudi s „pravico starčev“ ni mogoče argumentativno uveljaviti ločevanja.

Končno le najti „rešitev“, ki bi bila vseh zagovornikom ločevanja, je edini cilj trenutne „komisijonitit“ (nove komisije na zvezni in deželni ravni).

V interesu budne in zainteresirane politične javnosti zahteva komite od politikov, da

- se jasno izrečejo za ali proti ločevanju šolarjev,
- se ne zagrajujejo za vedno novimi komisijami, temveč zakorakajo nemudoma po previdni poti šolskih poizkusov za izboljšanje skupnega pouka,
- prenehajo s političnimi pogajanjimi za zaprtimi vrati in začnejo z diskusijo, ki odgovorja osvešeni demokraciji; to pomeni: treba je objaviti vsa dosedanja izvedeniška poročila, reformne predloge in modele,
- dopustijo učiteljem, pedagoškim strokovnjakom in zastopnikom narodne skupnosti, da na podlagi teh objav izberejo in preizkusijo izboljševalne predloge, ki nadaljujejo s tradicijo skupnega, dvojezičnega pouka in ga napravijo najbolj učinkovitega.

Razvojnopolitični teden:

Afrika – črna prihodnost

Celovška univerza in Avstrijska informacijska služba za razvojno politiko (ÖIE) prirejata od 14. do 18. aprila na Celovski univerzi 6. razvojnopolitični teden; letos na temo „Afrika – črna prihodnost“. Letošnja težiščna tema AFRIKA je iz večih razlogov stalno aktualna. Skoraj dnevno poročajo mediji o katastrofah, krizah in o nemirih na tem kontinentu. Afrika nam postaja torej bližja: bogati, industrijsko razviti „prvi svet“ je stalno soočen s klicem po pomoči: lakota, revščina, beda in vojna.

Tudi z družbenimi problemi Afrike smo vedno spet konfrontirani oz. vanje zapleteni: begunci iščejo pri nas zatočišče; mi potujemo k njim, njihova živila („sadovi apartheidja“) prodajamo pri nas; pošiljamo jim zdravila in orožje; borimo se proti rasizmu in apartheidu – tudi oni se borijo proti temu; zapostavljanje

žena, nesvoboda, zapori – kdo pomaga? Kakšna je torej prihodnost Afrike? Črna? Je situacija brezupna? Bo črna večina uspela prevzeti prihodnost v lastne roke?

O teh in drugih vprašanjih bodo razpravljali v okviru 6. razvojnopolitičnega tedna tako v referatih, kakor tudi diskusijah in na kulturnih prireditvah. (referati se prično vsak dan ob 14.30 uri, večerne diskusije ali kulturne prireditve pa ob 20. uri). Točne teme so objavljene na plakatih in letakih, opozoriti pa hočemo predvsem na zaključno podijsko diskusijo (v petek ob 20. uri, v celovškem centru za izobrazbo odraslih – EBZ) na temo „Konec gostoljubnosti? – Kam z inozemci, asilanti in manjšinami?“. Diskutirali bodo med drugimi Peter Gstettner (univerza Celovec), Eva Kreisky (ÖIE) ter Gabriel Lansky (odvetnik, Dunaj).

Spominska svečanost v Železni Kapli:

Moramo krepiti zgodovinsko zavest!

Zveza koroških partizanov je ob obletnici smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta priredila minulo nedeljo na kapelškem pokopališču spominsko svečanost, katere se je udeležilo lepo število domačinov, zapel pa je zbor domačega društva „Zarja“.

V nagovoru je rekel Peter Kuhar, da je danes, 41 let po zmagi nad fašizmom, še kako potrebno ukvarjati se z zgodovino, in da ne smemo dopustiti, da pade le-ta v pozabo. Primer za to je tudi delež Kapelčank in Kapelčanov, ki so ga prispevali za osvoboditev: „Kar preradi govorimo in pišemo o tem, da jih je hitlerjev fašizem uničil 136, zraven pa jih je bilo 186, saj so padli v Železni Kapli 103 partizani, po taboriščih je trpelo in pomrlo 64 kapelških občanov, 19 pa so jih pobili na domovih. Povedati moramo mladini, kako so živeli in zakaj so se borili partizani; povedati jim moramo, da so bili na Koroškem trije bataljoni, da so se z nami ramo ob ramo borili tudi avstrijski

partizani in da smo z našo zmago 8. maja oprali čast Avstriji in da je bila v mirovnihih pogajanjih Avstrija priznana kot napadena država, čeprav so, predvsem na Koroškem, mnogi navdušeno „heilali“ Hitlerju ob njegovem prihodu. In še danes jih je nekaj, ki imajo iste ideje in bi nas koroške Slovence najraje videli v getu ali pa logerjih“, je dejal Peter Kuhar.

Govornik je opozoril tudi na to, da moramo ostati budni v dvojnem smislu: prvič napram novim pojavom starih nacionalsocialističnih idej, drugič pa tudi napram stališčem v določenem slovenskem tisku v Celovcu, „ki globoko žali vse tiste žrtve, ki se jih danes spominjamo. Ta tisk žali nas vse, ki smo karkoli doprinesli, da je bil premagan najhujši sovražnik koroških Slovencev in vsega evropskega ljudstva. Poznamo tiste, ki raje prisluškujejo glasu slovenske emigracije v Ameriki in Kanadi, kakor pa naši zgodovini.“ Za to situacijo je formuliral Peter Kuhar tudi potrebo današnjih dni in dejal: „Partizanska borba na Koroškem je bila borba vseh koroških Slovencev, ne glede na svestovne nazore posameznikov. Kot smo bili združeni v najtežjih časih, se moramo združiti tudi danes in jutri, kajti le tako bo naš boj za obstoj našega naroda na Koroškem lahko uspešen.“

25. MEDNARODNI SEJEM GOZDARSTVA IN KMETIJSTVA

KRANJ, 11.-20. 4. '86

Otvoritev je danes, petek 11. aprila 1986 ob 10. uri

Prihodnji teden je „Teden slovenskega filma“

Slovenska prosvetna zveza bo skupno s krajevnimi prosvetnimi društvi, v času od 15. do 19. aprila priredila teden slovenskega filma. Na sporedu so trije slovenski barvni filmi – „Pastirci“, „Učna leta izumitelja Polža“ in „Pustota“. Za boljše razumevanje oziroma, da naredimo filme bolj privlačne, vam na kratko opišemo njih vsebino.

● Pri filmu „Učna leta izumitelja Polža“, gre za mladinski film. Polž, tako ga imenujejo prijatelji, je mlad dijak s presenetljivim znanjem, ki se ukvarja z raziskovanjem pridobivanja električne energije iz odvečne moči zvokov. Vanj verujejo mati, iz zgodnje ljubezenske simpatije sošolka Hajka in sočolec Fitipaldi. Oče, učitelj in drugi so pa skeptični. Ko je na pragu uspeha, njegova aparatura eksplodira in s tem je v družinskem stanovanju poskusov konec. Pa je res konec? Njegov mlajši brat skoči – tako kot v začetku Polž – z balkona z dežnikom kot padalom, kljub nevarnosti, da bi si zlomil nogi. Film govori o vzgojnih in generacijskih problemih.

● Tudi film „Pastirci“ je izredno privlačen. Zgodba se dogaja v hribovski primorski pokrajini, kjer si revni otroci služijo svoj kruh s čuvanjem ovac. Njihovo življenje je polno čudovite fantazije pa tudi resnih konfliktov – kakor pri odraslih. Malega Blaža zgrabi za nogo skobec, nastavljen za lisice, in ga hudo rani. Namesto njega pride na pašo Terezika. Zaradi nje nastane spor med Lenartem in Ferjančem. Ferjanč skriva

Lenartu hlače, ko ta lovi ribe v potoku. Iz maščevanja mu Lenart nareže gugalnico, da bi Ferjanč padel v prepad. Pravočasno se še pokesa, a bi vseeno prišlo lahko do nesreče.

● Tretji film „Pustota“ se odigrava na začetku 18. stoletja. Po

„Pastirci“ – eden izmed filmov, ki jih bomo videli prihodnji teden na Koroskem. (Slika iz knjige: France Bevč: Griharjevi otroci/Pastirci, MK 1979, Ljubljana; ilustriral Ivo Šubic).

Slovenska znanost prodira v tujini

Pred kratkim je izdal Oddelek za geografijo filozofske fakultete univerze v Ljubljani bibliografijo znanstvenih del, ki so jih člani tega inštituta objavili zunaj Jugoslavije.

V predgovoru k prvi številki „Del“ (odslej naj bi „Dela“ izhajala redno), piše profesor dr. Vladimir Klemenčič, predstojnik Oddelka za geografijo, da naj bi glasilo posredovalo domačim in tujim geografom izsledke obsežnega in razvejanega znanstvenoraziskovalnega dela članov tega oddelka. Publikacija naj bi tudi omogočila tesnejše zveze in sodelovanje z ustanovami, ki se ukvarjajo s podobno tematiko.

Bibliografija zajema 195 tiskanih enot iz povojnega obdobja, do izraza pa prihaja, da je slovenska geografija zlasti od srede šestdesetih let naprej bolj intenzivno sodelovala z inozemskimi institucijami. V zadnjih letih se je še posebej odprla na zahod, v Zvezno republiko Nemčijo in Avstrijo. Največje število objav izven Jugoslavije ima profesor Vladimir Klemenčič, saj je v enajstih državah objavil skupno 44 razprav. Te njegove objave so v veliki meri povezane tudi z manjšinsko problematiko.

Bibliografija daje pestro sliko vsebinskih področij, s katerimi se ukvarjajo člani Oddelka za geografijo ljubljanske univerze. Pri tem vidno mesto zavzema socialna geografija, v okviru te tematike pa še posebej problematika odprte meje, razvoja obmejnih regij ter vprašanja narodnostnih manjšin.

Poleg dokumentarne in uporabne vrednosti bibliografije je treba poudariti tudi njen širši pomen. V slovenski znanosti namreč ni samo po sebi umevno, da bi raziskovalci načrtno objavljali svoje izsledke tudi v tujini. Ta nova strokovna bibliografija pa priča prav o tem, da se slovenska znanost uspešno uveljavlja tudi v svetu.

Slovenski znanstveni inštitut vabi na predavanje dr. Alberta F. Reitererja o temi:

DOKTOR IN KMET

Etnični konflikt in socialne spremembe. K socialni strukturi slovenske manjšine na Koroskem.

Predavanje bo v ponedeljek 14. aprila 1986 ob 19.30 uri v Mladinskem domu Mikschallee 4 v Celovcu.

Spored

Prireditelji: Slovenska prosvetna zveza in krajevna prosvetna društva

Sinča vas:

● v torek 15. 4. 1986 ob 16.00 uri v kinu „Bürgerhaus“ v Sinči vasi mladinski film „PASTIRCI“

● v sredo 16. 4. 1986 ob 20.00 uri v kinu „Bürgerhaus“ v Sinči vasi celovečerni slovenski film „Učna leta izumitelja POLŽA“

Šentjakob:

● v petek 18. 4. 1986 ob 15.00 uri v kinu Janach v Šentjakobu v R. mladinski film „PASTIRCI“

● v petek 18. 4. 1986 ob 20.00 uri v kinu Janach v Šentjakobu v R. „Učna leta izumitelja POLŽA“ (vzgojni film)

Čajna:

● v soboto 19. 4. 1986 ob 20.00 uri v kinu na Čajni film „PUSTOTA“

zadušenem kmečkem oporu leta 1713 na Tolminskem mora družina Gregovčevih v pregnanstvo. Bogat kmet jim odstopi jalovo zemljo za odškodnino v denarju in delovno silo. Na njej skoraj brezsmiselno vztrajajo navzlic nečloveškemu trpljenju. Vsemu hudemu se pridruži še kuga, ki pokosi vso družino razen sina. K sebi vzame zapuščen, neljubljeno dekle, s katero ima otroka, kajti življenje mora teči naprej in rod puntarjev ne sme izumreti.

Kje in kedar se bodo odvijali filmi, pa lahko razberete z vabila spodaj.

Posvet z društvi na Gurah

Upravni odbor SPZ se povezuje s krajevnimi društvi

Zelo informativne in koristne so seje, ki jih prireja upravni odbor Slovenske prosvetne zveze (SPZ) skupaj s krajevnimi društvi. To so potrdili v ponedeljek tudi predstavniki prosvetnih društev iz Bilčovsa in Kotmari vasi ter prosvetaši iz Šentilja, ki so se na ta večer zbrali na skupnem posvetu pri Miklavžu v Bilčovsu.

Predstavniki Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ in „Gorjanci“ ter mešanega pevskega zbora „Mojce“ oz. katoliške prosvete iz Šentilja, so razpravljali predvsem o tem, kako bi lahko izboljšali kulturno delovanje svojih društev. Pri tem se je izkazalo, da potrebujejo društva predvsem podporo za načrtno kulturno delo v občini in da je treba dvigniti kakovost izobraževalnega in glasbenega delovanja. Člani društev si na eni strani želijo dobro sodelovanje tako z drugimi kulturnimi društvi, skupinami in osebami v občini, vedo pa tudi, da je neodvisnost društva, oziroma skupi-

važen pogoj za uspešno delo. Poudarjeno je bilo, da moramo biti previdni pri sodelovanju, ne moremo samo mi kazati pripravljenosti za uporabo jezika večinskega naroda, obratno more biti tudi pripravljenost Povedano pa je bilo tudi, da morajo občine še bolj upoštevati delovanje slovenskih društev. Pri tem je treba videti tudi dejstvo, da je slovenščina le v Bilčovsu uradno dovoljena! In to čeprav ni nobenih razlik med Slovenci v Šentilju, Bilčovsu in Kotmari vasi.

Začela se je debata tudi okoli vprašanja, kako pritegniti tiste sloje, ki so prej tradicionalno bili navezani na društvo. S socialnimi spremembami se izoblikujejo tudi nove potrebe ljudi, ki jih društva trenutno še ne pokrivajo. Ni pa tudi vzroka, da bi – v primerjavi s številom aktivistov – podcenjevali obsežno delo društev. Kajti največkrat se lahko merijo s podobnim delovanjem društev večinskega naroda, če jih ponekod celo ne presegajo.

Peter Paul Wiplinger:

„Jezik slik – lirčna fotografija“

Od 8. do 19. aprila 1986 razstavlja Peter Paul Wiplinger del svojega fotografskega opusa v Mali galeriji celoveškega Doma umetnikov. Wiplinger, znan tudi kot pesnik, povezuje svoje fotografije s tekstom v lirčno kompozicijo, ki prizadene prav zaradi svoje tankočutnosti do vsakdanjega življenja, katero vedno močnejše skuša odvzeti človeku vlogo posmisljevanja biti. Hkrati pa si Wiplinger prizadeva – ne samo za fotografsko – ohranitev pristnega, povsem človeškega. Da pri tem svojem delovnem cilju „zagazi“ tudi na politično področje, je vsekakor jasno; in da se pri tem zavestno opredeli, tudi.

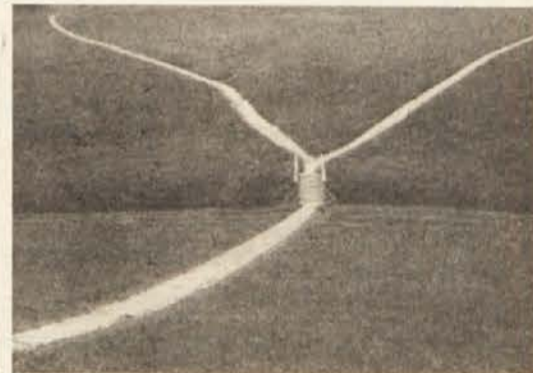
Tako je tudi večjezičnost, večkulturnost za Wiplingerja nekaj takega, kar je treba ohraniti, za kar se je treba postaviti. To je dokumentiral lansko leto zelo masivno s svojim fotografskim feljtonom „Kulturna pokrajina Rož / Kulturlandschaft Rosental“, v katerem se je zavzel za fotografsko in – v povezavi s tekstom – tudi politično

ohranitev tega našega dvojezičnega, dvokulturnega ozemlja.

Wiplingerjeva razstava v Domu umetnikov je odprta ob delavnikih od 16. do 19. ure, ob sobotah pa od 10. do 13. ure.

Peter Paul Wiplinger (foto: A. S. Nowak). „Ločitev“

Ivan Jan O resnični podobi škofa Rožmana

Ko se je jetnici Angeli Habičevi konec novembra 1943 na Sv. Urhu hvalil s svojimi zločini, je rekel tudi:

„Pa nikar ne misli, da so tisti, ki jih jaz ubijem, pogubljeni, Poglej!... Iz žepa je potegnil kakih 10 cm dolg srebrn križec in dejal: „Tega sem dobil od škofa. Sam papež ga je blagoslovil. Vsakomur ga pokažem, preden ga ubijem. Kdor zmoli kesanje in nekaj očenašev pred tem križcem, dobi popoln odpustek...“

Drugič: z nemškim okupatorjem

O bistvu škofovega narodnega izdajstva in delovanju proti OF ter o njegovi pomoči pri ustanavljanju in delovanju belogardizma je veliko povedanega že v prvem delu. Ker pa se je po kapitulaciji fašistične Italije neverjetno hlapčevsko priklonil tudi nemškemu okupatorjem, tudi o tem nekaj besed.

Že fotografija, na kateri škof z osladno prisrčnostjo pozdravlja največjega krvnika slovenskega naroda – SS-general Rösenerja, pove veliko. Pozdravlja ga – kot težko pričakova-

nega gosta, a ne kot okupatorskega generala in vojnega zločinca. In prav nič ni važno, kaj si je škof pri tem mislil, oziroma kako so potem on in njegovi sogovorniki razlagali to kot taktično obnašanje.

Iz obdobja sodelovanja z nemškimi nacističnimi okupatorji bo tu v zvezi s škofom omenjeno le troje:

1) odnos do delovanja domobrancev. Njihovi resnični ustanovitelji so bili nacisti z gauleiterjem dr. Friedrichom Rainerjem in SS-generalom Rösenerjem na čelu. Po kapitulaciji fašistične Italije so bili domobranci v bistvu nadaljevalci belogardizma, le ime in gospodar sta druga;

2) škofova vloga pri prisegi domobrancev;

3) škofovo sodelovanje z nemškim okupatorjem vse do konca vojne in vloga škofijskega dvorca v tem času ter „skiljenje“ na zahod k Britancem.

ljansko pokrajino zasedli Nemci. Človek bi vsaj zdaj pričakoval, da se bodo ti slovenski „borci“ skupno s škofovskim krogom obrnili proti še nevarnejšemu sovražniku, toda namesto tega so se zlizali tudi z njim. A tudi nemški okupatorji so jih potrebovali. To zaradi nadaljnega boja proti OF in partizanskim silam, ki so naraščale iz dneva v dan. Zlasti po kapitulaciji Italije. Dr. Rainer in general Rösener sta po predhodnih pripravah s strani klerofašističnih duhovnikov sprejela ne le izdajalskega generala Leona Rupnika in dr. Albina Šmajda, temveč tudi škofa Rožmana. Na njihov predlog sta Rainer in Rösener iz razbitih ostankov bele garde (in delno četnikov) 24. septembra 1943 ustanovila „Slovensko domobranstvo“.

Kakšno vlogo je pri tem imela klerikalna duhovščina in škof Rožman, sta povedala dr. Rainer in general Rösener (na procesu):

„Menim, da je tu v Sloveniji edini primer, ko je nacizem zase uporabil katoliško cerkev,“ je opisoval Rainer.

Krvnik Rösener pa je razlagal:

„...vedeli so, kdo sem (podpisovalec smrtnih obsodb – op. I. J.)... je duhovščina prišla k meni in mi ponudila pomoč proti partizanom. Dobil sem vtis, da jim gre v prvi vrsti za boj proti partizanom in jim je naša pomoč prišla prav.“

Škof Rožman, čeprav je zaradi razmer in obveščenosti že računal, da bodo nacisti vojno zgubili in da se zmaga nagiba v prid zahodnih in sovjetskih zaveznikov, je nadaljeval s svojim protipartizanskim in narodnoizdajalskim delovanjem. Med drugim je namreč v pastirskem pismu zapisal:

„...uničevanje komunizma ni politika, ampak verska zadeva (a že večkrat smo videli, kaj vse je bil zanj komunizem – op. I. J.) in vsak, kdor ga podpira, smrtno greši. Hujše, kakor bi grešil s krivoverstvom.“ Tako je bila OF s partizani vred spet preklela!

Seveda sam ni mogel osebno sodelovati v domobranstvu. Za to je postavil gorečega klerofašista in protikomunističnega organizatorja dr. Ignacija Lenčka, ki je bil docent za moralno teologijo na teološki fakul-

teti. Imenoval ga je za glavnega kurata, ki je bil tudi – čeravno duhovnik – oborožen! Škof je tudi poskrbel, da so domobranske enote imele vojaške kurate – duhovnike.

In tudi zborovanja je škof prirejal pod nemško okupacijo. Tako je duhovščino sklical v Ljubljani 12. junija 1944. Na tem zboru, ki je trajal pet dni, je škof govoril o treh zadevah: – o ideološkem boju, o silobranu in o domnevni ali navidezni kolaboraciji. Izvenel je kot potreba nadaljnega boja proti komunizmu in OF, kajti „komunizem bi za narod pomenil smrt, zmaga nad njim pa življenje;“ ali pa, da je domobranstvo legalna oblast, ki se je po zlomu Jugoslavije naslonilo na okupatorja v silobranu (podčrtal I. J.), ker je imelo samo dvoje na izbiro: ali pasti pod kroglami OF ali pa ostati živo pod okupatorjem. Usoda okupatorja je bila že tako zapečaten in domobranstvo torej ni delalo za zmago okupatorja, temveč se ga je le posluževalo za svojo zmago.“ (Navedbe dr. Lenčka).

(se nadaljuje)

Renesansa kulturne dejavnosti SPD „Dobrač“ na Brnci

Pri Prangarju v Zmoticah, lahko bi rekli tudi v kulturnem centru spodnje Zilje, je bilo v soboto zvečer zelo živahno. Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ je imelo v tej znani domači gostilni svoj redni občni zbor, katerega sta se poleg domačih prosvetašev udeležila tudi podpredsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Avgust Brumnik in predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer.

Kdor pozna zgodovino brnških prosvetašev ve, da je bilo nekaj to prosvetno društvo eno najbolj aktivnih na Koroškem; da je bil znani brnški sekstet kot prvi slovenski koroški pevski zbor posnet na plošči (med obema vojnama) in da je tudi po zadnji vojni bila kulturna dejavnost najbolj aktivna na Brnci. V teku nekaj let pa je vse to popolnoma za-

Dobre stike imajo tudi s podjetjem Elan na Brnci, s katerim imajo skupne kulturno-družabne prireditve ter so ne nazadnje aktivni tudi na športnem področju. Priznati je treba, da imajo brnški prosvetaši dober pristop do prebivalstva ter da je vsa njihova dejavnost posrečen preplet kulturnega, gospodarskega in športnega dogajanja. Skratka Brnca doživlja kulturno renesanso. Ta kulturni preporod na Brnci se pozna tudi v narodno političnem dogajanju, da je vedno več prijav za slovensko gimnazijo v Celovcu, kar je zelo razveseljiva ugotovitev. Manj razveseljivo pa je dejstvo, da je občinski odbor pred kratkim odklonil prošnjo domačega prebivalstva, da se uredi v občini dvojezični otroški vrtec, kar je seveda velik udarec za slovensko narodno skupnost tega območja, ki je okrajena za predšolsko vzgojo, brez katere pa je vsaka manjšina obsojena na smrt. Ta škandal je bil tudi predmet živahne diskusije sobotnega občnega zбора.

Za letošnje leto ima SPD „Dobrač“ na programu ogromno paleto prireditev, med njimi junija 80-letnico domačega društva, gostovanja iz Slovenije in v Slovenijo, prireditev „Dobri večer sosed – Guten Abend Nachbar“, strokovna predavanja, filmske večere, prihodnje leto v januarju pa imajo v načrtu še vaje za novo igro. Ker ga ni društva, ki ne bi imelo problemov, je med njimi tudi SPD „Dobrač“, ki nima lastnih prostorov in je tako odvisno od drugih. Kot pomanjkljivost kulturne dejavnosti smatrajo Brnčani tudi to, da nimajo svojega pevskega zbor, bolje povedano, da nimajo sposobnega dirigenta, vendar upajo, da bodo prebredli tudi to težavo. Preglavice pa jim dela tudi dvojezični spomenik padlim v vojni pred cerkvijo, ki je potreben obnove, ter učenje oz. zna-

nje materinskega jezika, pogojeno od tega, koliko je oz. bo prijav za dvojezični pouk.

Zaključno lahko samo ugotovimo, da je njihova prosvetna dejavnost, še posebej njihov dramski odsek na višku, kar je velik dosežek za celotno narodno skupnost na Koroškem. To sta tudi potrdila in čestitala brnškim prosvetašem oba predstavnika osrednjih kulturnih organizacij iz Celovca. Po vseh teh uspehih, ki jih je beležilo vodstvo, je vsekakor razumljivo, da je bil v bistvu potrjen stari odbor, na čelu s predsednikom mag. Marjanom Galobom, kateremu pomagajo: podpredsednica Milica Hrobath, tajnik Janko Oitzl, namestnik tajnika Hanzi Urschitz, blagajnik Hanzi Warum ter odborniki Štefan Hudl, Janez Debevec in Gallob Alojz mlajši ter seveda vsi člani in prijatelji društva.

Po občnem zboru je znani slovenski alpinist in vodja prve slovenske alpinistične odprave na Grenlandijo Janez Bizjak imel dia-predavanje o poteku omenjene odprave ter o vlogi in lepota Triglavskega narodnega parka, pokrajinskega bisera Slovenije.

Turni smuk z Mačenske planine

V nedeljo je Avstrijsko planinsko društvo / Österreichischer Alpenverein vabilo na turni smuk z Mačenske planine (Klagenfurter Hütter/Celovška koča) do Rut nad Bistrico v Rožu. To je bil že 10. turni smuk v spomin na Friedricha Zoppa, ki se je smrtno ponesrečil na Glocknerju.

Turnega smuka se je udeležilo blizu 100 planincev, med njimi tudi dva zastopnika Slovenskega planinskega društva Celovec – predsednik Franci Kropivnik in Zdravko Mlečnik, oba iz Sel-Zgornjega Kota. Po tekmovanju je bila v gostilni Stouhütte na Rutah razdelitev nagrad in ob tej priložnosti je vodstvo tekmovanja s posebnim veseljem pozdravilo naša dva zastopnika in izrazilo željo po nadaljnjem tovariškem sodelovanju. Kot smo zvedeli od obeh naših tekmovalcev, je bilo tekmovanje odlično pripravljeno, vladalo je tovariško vzdušje ter da se bosta tega turnega smuka tudi v bodoče udeleževala. Izrazila sta tudi željo, da bi se v prihodnje čim več naših turnih smučarjev udeležilo te tradicionalne jubilejne smučarske prireditve.

Iz pliberške okolice

Dolga zima se le počasi poslavlja, s seboj pa je vzela tudi nekaj naših ljudi, ki so hrepeli po vigradi in življenju. Tako je neizprosna smrt pred nedavnim pretrgala nit življenja kar trem našim ljudem. O smrti Jopove matere smo poročali že v prejšnji številki, tokrat pa se bomo spomnili ostalih dveh žalostnih primerov.

● V Borovjah pri Pliberku se je nenadoma za vedno poslovil od nas Žafranov oče, Johan Kolesnik. Pred kratkim je v celovski bolnišnici iskal pomoč, vendar mu vsa zdravniška veda ni mogla povrniti zdravja.

Žafranov oče je izhajal iz tistega kroga ljudi, ki jim je bilo usojeno nenehno boriti se za svoj obstoj. Njegova mala gorska kmetija je njemu in njegovi družini le skopo rezala vsakdanji kruh. Bil je eden izmed mnogih, ki je doma obdeloval polja in zraven še hodil na „šiht“, da je mogel kriti vsakodnevne potrebe male domačije.

Kot mnogi drugi je tudi on moral služiti vojsko za tuje interese ter po vrnitvi obnavljati in skrbeti za dom in svoje. Ni bilo vedno lahko, vendar v dvoje, s svojo skrbno ženo Marijo, je mnogo lažje delil usodo tistih, katerim je bilo vse življenje en sam delavnik. Pokojni Žafranov Anzej je bil izredna dobričina, ki je rad pomagal, kjer je bila potreba in se tudi poveselel, zaplesal in zajuckal, da je kar odmevalo. Rad se je šalil in zabaval tudi druge in le redko je bil v svojem življenju slabe volje.

Na njivi počitka v Libučah se je zbralo ogromno sorodnikov, znancev in prijateljev, da se za vedno poslovijo od pokojnika. Pevci „Kralja Matjaža“ pa so mu ob odprtem grobu poslednjič zapeli – Vigred se povrne. Žalujoči ženi Mojcki in otrokom naše iskreno sožalje.

● Na šmihelskem pokopališču pa smo vzeli slovo od znanega in priljubljenega domačina Kerbičevega očeta, Janeza Čika z Blata pri Pliberku. Vest, da je umrl, nas je vse globoko pretresla, saj je odšel od nas značen, pošten in zaveden mož.

Pokojnik je izhajal iz znane Čikove družine v Breški vasi. Kmalu po zadnji vojni se je priženil na Kerbičevo domačijo. Kljub mali kmetiji, je pokojnemu uspelo, da je s svojo zvesto in skrbno ženo Jožefo zelo dobro gospodaril, tako da pri hiši ni bilo pogače samo ob praznikih. Razdajal se je za svoj dom in pridno skrbel, da sta otroke vzgojila v zavedne in poštene člane našega naroda. Pokojni se nikoli ni sramoval svojega porekla in takšen je ostal do svoje smrti. Dobro se je tudi zavedal svojih dolžnosti do naroda in v mladih letih krepko sodeloval na kulturnem področju kot pevec in igralec ter se

prizadeval, kolikor je bilo v njegovih močeh, za ohranitev naše narodne skupnosti. Vse to mu je navrglo ugled in spoštovanje vseh, ki so ga poznali.

Kerbičev oče je imel še potem železno voljo do dela, ko so mu kirurgi operativno odstranili nogo in je bil tako priklenjen na voziček. Kljub temu je bil poln energije in načrtov in se ni bal graditi nov dom, v katerem bi bimel na stara leta počitek in razvedrilo.

Hudo nam je bilo slovo od človeka, ki ga je strla samo smrt, vse drugo pa je premagal s svojo neizmerno voljo in značajem. Njegovo skromno življenje s poštenostjo in marljivostjo se je sicer končalo, ostal pa nam bo v trajnem spominu kot zgleden mož in stebler naše narodne skupnosti. Ob veliki množici žalnih gostov, je pogrebne obrede opravil dekan Srienec, cerkveni zbor pa mu je v svlovo zapel v srce segajoče žalostinke.

Domača zemlja naj mu bo lahka. Žalujočim izrekamo naše globoko sožalje. **ikej**

Kulturna taberna PRI JOKLNU v Celovcu

„LIEDERLICH SPIELLEUT“
Ljudska glasba na izvirnih instrumentih v sredo 16. 4. 1986 ob 20.30 uri.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ Zelezna Kapla vabi na
igro „KOMAJ DO SREDNJIH VEJ“
v soboto 19. 4. 1986 ob 20.00 uri v farni dvorani v Zelezni Kapli
Gostuje igralska skupina SPD „Danica“ iz Šentvida v P.

Klub prijateljev lova Celovec vabi na
lovsko-kinološko predavanje na temo „KAKO LOVEC NAJDE ZASTRELJENO DIVJAD“
● v petek 11. 4. 1986 ob 19.30 uri v gostinskem podjetju JUENA v Čepičah pri Globasnici
● v soboto 12. 4. 1986 ob 19.30 uri v gostilni Gabriel v Lešah nad Šentjakobom v Rožu

AFRIKA – ČRNA PRIHODNOST
Koncert skupine SUSU BILIBI (afriški jazz, rock in reggae)
v ponedeljek 14. 4. 1986 ob 20.00 uri v UNI-Clubu v Celovcu
Prireditelja: ÖIE in celovška univerza

PODGORJE
PODGORSKA NEDELJA 13. 4. 1986
Maše so v farni cerkvi ob 7.00 uri slovenska, ob 9.00 uri nemška in ob 10.00 uri slovenska maša
Pri kapelici ni maše

ZELEZNA KAPLA
LOVSKI PLES
v soboto 12. 4. 1986 ob 20.30 uri v hotelu Obir v Zelezni Kapli
Igra: Planinski sekstet

DOBRLA VAS
„JARA MEŠČANKA“ – KOMEDIJA
v nedeljo 13. 4. 1986 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi
Gostuje igralska skupina iz Preddvora v režiji Silva Ovsenka
Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi

DUNAJ
„EIN KÄRNTNER SLOWENE“ – prezentacija Messnerjeve knjige
v torek 15. 4. 1986 ob 19.00 uri v kavarni Studentencafe, Berggasse 5, 1090 Dunaj
Prireditelj: Europaverlag in ÖH UNI Dunaj

LOČE
OBČNI ZBOR
SPD „JEPA-BASKO JEZERO“
v soboto 12. 4. 1986 ob 19.30 uri pri Pušniku v Ločah

MENJAVA DENARJA

Stanje v četrtek 10. aprila 86

Za 100 dinarjev dobite	4.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	5.25 šil.
Za 100 lir dobite	0.99 šil.
Za 100 lir plačate	1.05 šil.
Za 100 mark dobite	694.00 šil.
Za 100 mark plačate	710.30 šil.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na
KONCERT „NAŠA VIGRED“
v soboto 12. 4. 1986 ob 20.00 uri v avli ljudske šole v Bilčovsu
Sodelujejo: MePZ SPD „Bilka“, MoPZ SPD „Bilka“, učenci Glasbene šole, recitatorji, mladinski zbor in otroška skupina „Otroške ure“
Prireditev se odvija v okviru občinskega kulturnega dneva

mrlo, kot da je požar uničil vse to trdo priborjeno. Vendar pod pepelom pa je še vedno tlelo in pred leti je spet zažarel ogenj kulturne dejavnosti z novo močjo, katerega nositelj je nova mlada generacija, prežeta z voljo Brnci dati spet stari sijaj. Pri tem delu so zelo uspešni. To je pokazal sobotni občni zbor, kjer so polagali obračun dela od zadnjega občnega zbor lanskega leta.

Poseben poudarek brnških prosvetašev je na dramskem področju. S svojimi igrami niso gostovali samo na Koroškem temveč tudi v Sloveniji.

Občina Bilčovs vabi na

KULTURNE DNEVE V BILČOVSU od 12. – 27. 4. 1986

- Sobota, 12. 4.: „Naša vigred“, koncert SPD „Bilka“ v avli ljudske šole
- Četrtek, 17. 4.: „Pregrešne balade Francois-a Villon-a“ v gostilni Miklavž v Bilčovsu
Predvaja in poje Werner Steinmassl, gledališki igralec iz Celovca
- Sobota, 19. 4.: **Vigredno petje – Sängerrunde Ludmannsdorf**, v avli ljudske šole. Gostje: MGV Maria Elend
- Ponedeljek, 21. 4.: „Televizija v družini – vzroki pogostega gledanja televizije“, v avli ljudske šole. Predavatelj: dr. Günther Stotz
- Petek, 25. 4.: „Pretežno vedro do veselo“ v avli ljudske šole
Poje Adi Peichl, pri klavirju Erwin Zack, oba iz Mestnega gledališča v Celovcu
Začetek vseh prireditev je ob 20.00 uri
- Nedelja, 27. 4.: **Skupni pevski popoldan**, ob 14.00 uri v avli ljudske šole
Sodelujejo: Sängerrunde Ludmannsdorf, SPD „Bilka“, lovski rogovi in Landjugendgruppe.

Prireditve

ZELEZNA KAPLA
POMLADANSKI KONCERT
Z „OBERVELLACHER BUAM“
v nedeljo 13. 4. 1986 ob 14.30 uri v glavni šoli v Zelezni Kapli
Prireditelj: Alpski klub „Obir“ na Obirskem

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na dramsko predstavo

ČASOVNO VZPOREDJE V BIRKENWALDU
v nedeljo 13. 4. 1986 ob 20.00 uri v Kulturnem domu „Danica“ v Šentprimozu
Gostuje igralska skupina SPD „Zarja“ iz Zelezne Kaple

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na
SMUČARSKO TURO NA OBIR
v nedeljo 13. 4. 1986
Zbirališče ob 7.00 uri zjutraj pred cerkvijo na Obirskem

HODIŠE
KULturna PRIREDITEV – „SREČANJE V HODIŠAH“
● v nedeljo 13. 4. 1986 ob 14.30 uri pri Čimzarju v Dvorcu
Sodelujejo: MGV Reifnitz deklški zbor iz Sel MePZ „Zvezda“ iz Hodiš Barental-Trio
● v soboto 19. 4. 1986 ob 20. uri občni zbor pri Habnarju na Plešerki
Prireditelj: SPD „Zvezda“ v Hodišah

Slovensko prosvetno društvo „Eдинost“ Pliberk vabi na
Dia-predavanje Antifašističnega komiteja Celovec
v soboto 12. 4. 1986 ob 20.00 uri v Posojilnici Pliberk, na temo
KANDIDAT IN NJEGOVI ZAVEZNIKI
Gre za prepoved ANR + NDP ter proti zripustitvi kandidature Scrinzija

DUNAJSKI KROŽEK
v petek 25. 4. 1986 ob 19. uri v gostilni Weidinger, Dunaj IV, Danhauserg. 3
Predavanje Petra Kovačiča iz Ljubljane
Revija 2000 in kulturni trenutek v Sloveniji
Po predavanju družabni del
Organizacijski prispevek znaša 140 šilingov

ŠENTLIPS
LETEČA ŽABA (L. Kupper)
v nedeljo 13. 4. 1986 ob 9.30 uri (po maši) v farni dvorani v Šentlipšu
Igra: Lutkovna skupina KPD Šmihel pri Pliberku

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na
SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV
● v nedeljo 20. 4. 1986 ob 14.30 uri v farni cerkvi v Škocijanu
Nastopajo: otroške skupine iz Podjune
● v nedeljo 27. 4. 1986 ob 14.30 uri v farni cerkvi v Šentilju
Nastopajo: otroške skupine iz Roža

Ljubljanska televizija
V nedeljo 13. 4. 1986 ob 11.30 uri
ODDAJA IZ KOROŠKE
(male vokalne skupine v Šentprimozu)
Nastopajo: tercet „Sturm“, Dobrla vas – Frauentzertt „Stein“, Kamen – Družina „Zwitter“, Zahome – Kvintet graških študentov – kvartet „Kežar“, Šentvid – „Quintett Griffen“ – „Junge Köllacher Streich“, Štajerska – Mešani zbor „Danica“, Šentvid.

ŠENTPETER PRI ŠENTJAKOBU
„ŠKRJANČEK“ – igra
v petek 11. 4. 1986 ob 20.00 uri v Strokovni šoli za ženske poklice v Šentpetru
Gostuje: igralska skupina SKD v Globasnici
Prireditelj: Zavod šolskih sester v Šentpetru

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na
KOMEDIJO P. USTINOVA „KOMAJ DO SREDNJIH VEJ“
v nedeljo 13. 4. 1986 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati
Gostuje igralska skupina SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na
REDNI OBČNI ZBOR
v petek 18. 4. 1986 ob 19.30 uri pri Kovaču na Obirskem
V okviru občnega zbor bomo predvajali slovenski film „Cvetje v jeseni“

Slovenski športni klub „Obir“ vabi na
REDNI OBČNI ZBOR
v soboto 19. 4. 1986 ob 19.30 uri v hotelu Obir v Zelezni Kapli

CELOVEC
SLAVNOSTNA PRIREDITEV KATOLIŠKIH ZASEBNIH ŠOL NA KOROŠKEM
v nedeljo 13. 4. 1986 ob 9.30 uri v sejemski dvorani 6 (drsalisče) v Celovcu
Prireditelji: Škofijski šolski urad in katoliške zasebne šole na Koroškem

Akcijski komitej proti oživiljanju nacizma vabi na
DEMONSTRACIJO za demokratično antifašistično Avstrijo
v soboto 12. 4. 1986
Srečanje ob 15.00 uri na trgu Karlsplatz, zaključek ob 16.30 uri na trgu Ballhausplatz.

CELOVEC
KONCERT GLASBENE ŠOLE – oddelek Modestov dom
v sredo 16. 4. 1986 ob 19.30 uri v Modestovem domu v Celovcu

CELOVEC
KVIZ za prehodni pokal v Modestovem domu
v petek 18. 4. 1986 ob 19.30 uri v Modestovem domu
Sodelujejo: Provincialna, Slomškova in Modestov dom

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vasi vabi na
VIGREDNI KONCERT
v nedeljo 13. 4. 1986 ob 14.30 uri v ljudski šoli v Kotmari vasi
Sodelujejo: mešani pevski zbor „Gorjanci“, Rauschelese-Quintett, družina Sreinc/Scheriau, mladinski zbor in otroške skupine Gorjancev

Blato nepremagane preteklosti sili na dan na vseh koncih in krajih

O tem, kako v Avstriji zaostajamo v premaganju nacistične preteklosti, je bilo napisanih že cele gore člankov, razprav in knjig. Živahna postane razprava okoli tega pojva zlasti tedaj, kadar blato te nepremagane preteklosti le preveč očitno bruhne na dan. Tak primer je bila, da se omejimo na najnovejši čas, recimo lanska afera Reder-Frischenschlager, in podobno se dogaja sedaj v zvezi z nacistično preteklostjo predsedniškega kandidata Waldheima.

Sicer pa blato nepremagane preteklosti sili na dan na vseh koncih in krajih. Celotno tam, kjer gre za kulturne dobrine in umetniške vrednote. Ravno v tem pogledu je značilen primer vprašanje umetniških predmetov, ki so jih nacisti nasilno odvzeli prejšnjim lastnikom (ne le Židom, temveč tudi drugim „neprijubljenim“ državljanom) ter jih je po vojni dobila v varstvo Avstrija, ki pa jih vse do danes ni vrnila nekdanjim lastnikom oz. njihovim naslednikom.

Avstrijski parlament je sicer že leta 1969 sprejel poseben zakon o vrnitvi naropanih dragocenosti, vendar so bile formalnosti očitno tako zapletene oziroma razglasitev tozadevnih predpisov tako pomanjkljiva, da je bilo

zadovoljivo rešenih le zelo malo primerov. Zato so avstrijsko vlado posebno iz židovskih krogov obtoževali, da so bili ukrepi, ki jih je uvedla za vrnitev tega, kar ni njeno, nezadostni. V amerškem tisku so Avstrijo v tej zvezi obtožili „sramotnega nasledstva“.

Končno se je parlament odločil za spremembo omejenega zakona in finančno ministrstvo je v začetku tega leta razposlalo pristojnim inozemskim uradom seznam umetnin in kulturnih predmetov, katerih izročitev morejo terjati bivši lastniki oziroma njihovi pravni dediči. Toda tudi tokrat so pogoji zelo zapleteni in se naravnost vsiljuje vtis, da se za takšnim „reševanjem“ skriva težnja, da bi čim več teh dragocenosti se našlo pravega lastnika in bi torej slej ko prej ostale v Avstriji.

Kako je s tem „sramotnim nasledstvom“, ki bi ga prav tako mogli uvrstiti v kompleks nepremagane nacistične preteklosti oz. neizvedene denacifikacije v Avstriji, izhaja iz obširnega „odprtega pisma“, ki ga je ljubljanski slikar Čoro Škodlar naslovil na avstrijskega zveznega kanclerja in na „vse svobodne kulturne ljudi Evrope“. Na prošnjo objavljamo njegovo pismo tudi v našem listu.

Uredništvo

Odprto pismo kanclerju republike Avstrije in vsem svobodnim kulturnim ljudem Evrope

Avstrijsko finančno ministrstvo je po novem letu 1986 razposlalo pristojnim inozemskim uradom obširen seznam umetnin in kulturnih predmetov, ki so jih med vojno naropali po Evropi fašistični zločinci in jih deponirali v rajhu, se pravi na Dunaju, ki je bil tedaj integralni del Hitlerjeve države. Za ta namen je bilo mesto varnejše kot Berlin, München, Nürnberg ali Dresden.

Iz dodanih pojasnjevalnih pripomb, datiranih Dunaj novembra 1985, označenih za informacijo zveznega ministrstva za finance, brez navedbe pristojnega oddelka oz. njegovega predstojnika, štampiljke in podpisa, povzemamo v prevodu:

„Osebe ali njihovi pravni nasledniki (dediči, legati), ki terjajo lastništvo ene ali več v listi navedenih dobrin, morajo najkasneje do 30. septembra 1986 nasloviti svoje napisane zahteve na Avstrijsko zvezno ministrstvo za finance (poštni predal 2000/Mauerbach /, A-1015 Wien, Östereich.“

Zahtevek mora biti napisan v dveh izvodih. Označen naj bo zahtevani predmet ali predmeti in vsebovati mora vse za utemeljitev zahtevka službe informacije, vključno vsakršne dokazne dokumente v originalih ali overovljenih prepisih.

Po želji more katero od avstrijskih oblaststvenih zastopstev tovrstno pisanje naprej poslati.

V določenem roku po poteku dobe za zahtevek 30. septembra 1986 bodo terjavci obveščeni, ali jim je zahtevek priznan. Tako sporočilo bo vsebovalo tudi informacijo o korakih, ki bodo potrebni za prevzem predmetov, glede katerih je bil zahtevek priznan, ministrstvu v teku treh mesecev po prejemu zgoraj omenjenega obvestila sporočijo, kdaj in kje želijo predmet prevzeti. Če naj bo to na njihovo željo

na katerem avstrijskih oblaststvenih zastopstev, tedaj gre do tveganje in stroški pošiljanja iz Avstrije na njihovo breme.

Če je bil zahtevek zavrnjen, more uveljavitelj zahtevka v teku treh mesecev po preteku zadavnega obvestila svojo zahtevo predložiti neodvisnemu sodišču. Pristojno sodišče bo „Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien“ (Justizpalast, Schmerlingplatz 10-11, A 1010 Wien, Östereich). Tak prelog naj bo v dveh izvodih in mora vsebovati vse za oporo odklonjenega zahtevka potrebne informacije, vključno vsakršne dokazne dokumente, kolikor že niso bili priloženi prvotnemu zahtevku.

Wien, november 1985
Informacija zveznega ministrstva za finance“

Seznam pojasnjuje na zaglavju, da so le s kratkim opisom označene v hrabi Zveznega spomeniškega urada, v javnih zbirkah in drugih uradnih mestih nahajajoče se umetnine in kulturne dobrine, katerih izročitev bodo do 30. septembra 1986 zahtevali bivši lastniki ali zaradi njihove smrti njihovi pravni dediči.

Obsega 35 strani večjega časopisnega formata, v dveh kolonah drobnega in gostega tiska. Našteti predmeti so blizu 6.000. Razporejeni so v skupine: Slike – Miniature – Risbe, pasteli (Risbe s svinčnikom) – Akvareli, mešane tehnike, tempere, gvaši – Grafika (bakrorezi, jedkanice, litografije, lesorezi) – Plastike – Tapiserije – Porcelan – Keramika – Steklenina – Srebro – Bron – Baker – Medenina – Orožje – Tekstil – Preproge – Novci in medalje – Spisi (dokumenti, arhivalije, avtografije itd.) – Gledališka literatura – Neues Wiener Theater – Wiener Theater Repertoire – Razna literatura – Časopisi – Katalogi – Razno.

V spisku slik so zastopani Michelangelo, Tiziano, Leonardo da Vinci, Caracci, Caravaggio, Correggio, Van Dyck, Giordano, Magnasco, Ostade, Palma starejši in mlajši, Reynolds, Ribera, Wouwerman idr.

Značilnost spiska umetnin, umetno-obrtnih, muzejskih in drugih kulturnih predmetov je na moč površna označba, po kakršni ne more noben lastnik, kaj še njihovi dediči prepoznati z gotovostjo svoje ukradene mu lastnine;

da je takim, nekaj več kot 2500 predmetom pritaknjenih še 2970 številčk gledališke literature in pod Wiener Theater, Wiener Theater Repertoire 300 kosov, ki jih nacisti zagotovo niso sami sebi kradli, kar velja še posebej na predzadnji strani spiska navedeni Straßengesetz für das Deutsche Reich, Berlin – München 1942(!).

Iz obseznosti seznama veje – kar zadeva njihov pomembnejši del – skop, površen opis nakradenih predmetov. Za videzom dobrohotnosti avstrijske uradne državne administracije pa se razgaljajo grozljivi, pošastni apokaliptični prizori, ki po štiridesetletnem potuhnjem skrivanju prizadetih zločincev niso kaj drugega, kakor nadaljevanje grozot, ki so z njihovo pomočjo prizadele ves civilizirani in kulturni svet. Dejanje je toliko ogabnejše, ker se odvija pod patronatom avstrijske izvršne oblasti.

Iz dokumenta dunajskega finančnega ministrstva je razbrati – pomanjkanje slahernega človeškega dostojanstva, – slaherne zavesti o grozotah druge svetovne vojne, – zavesti o dolžnosti do sedanjega svobodnega sveta, – o zgodovinski resnici, da je bila Avstrija sama skoraj do popolnosti vključena v Hitlerjevo osvojevalno politiko izničanja evropskih civiliziranih narodov, – da je bila goreč in predan vernik nacizma, ko je z največjim vsenarodnim

navdušenjem ob anšlusu takoj zamenjala katoliški molitvenik za Hitlerjev psalter in Rosenbergov rasni katekizem.

Lista naropanih predmetov ni le spisek, je hkrati obtožujoč dokument in jasen dokaz, da je slaboumna nacistična evforija ob Hitlerjevi zasedbi Avstrije premočno zasidrana v vseljudo avstrijsko zavest, da ne bi vsa povojna leta izlivala svoj penasti bes nad ostanki mojega naroda na Koroškem, v deželi, ki je bila nekdanj slovenska.

Vendar se germanski prastrah Avstrijev počuti prav zaradi naših narodnostnih relikto v svojih temeljih ogrožen. Kje naj iščemo za tako psihično stanje drugačne vzroke kakor je v njihovem manjvrednostnem kompleksu, osnovanem na dejstvu, da so republiko Avstriji darovali samostojnost zmagoviti narodi nad rasistično pošastjo, za kar smo tudi Slovenci dali razmerno izredno velik delež.

Svobodne, zmagovite države so z vso pravico določile obvezne pogoje za oblikovanje mlade republike. Med pogoji je bila tudi popolna denacifikacija dežele, pogoj, ki je moral ostati zgolj platoničen, saj bi sicer država ostala brez upravnega aparata, ostala je domala brez neomadeževanih državljanov.

Ne da bi se sklicevali na mirovna določila, je bila Avstrija po golih moralnih normah dolžna takoj po vojni prijaviti zasedbenim oblastem svoj delež pri Hitlerjevih zločinih in njegovih ropanjih. Ne, tega Avstrija ni storila!, čeprav bi morala že takrat prijaviti od sedanjega nedvomno dosti obsežnejši spisek naropane tuje last-

nine, ki ji je dala varno zavetje v depojih svojih državnih institucij, jih tam skrivala pod vsemi političnimi režimi in se šele sedaj osvetstila, da storjenega kulturnega zločina ni moč v nedogled prikrivati pred svetom. Sedaj se s sprenevedanjem in prozornimi mahinacijami poskuša rešiti kulturne sramote, kolikor ta oznaka more zadostno označiti takšno kulturno mrhovinarstvo.

Iz nadaljnega bo slehernemu spoznavno, da očitki niso zlonamerni, da so upravičeni in da so izraz edino zavestne sle po popolni resnici.

Vsaj na nekaj vprašanj, ki silijo iz samega spiska predmetov in še prisotnega spomina na Hitlerjeve grozote nad človeštvom, svobodni evropski duh terja pojasnila:

1. Zakaj ni med številnimi avtorji pomembnih umetnin nobenega judovskega rodu, katerih dela so Hitlerjeve horde ropale s posebno slastjo?

2. Zakaj med tisočero vsakršno literaturo ni nobenega judovskega avtorja ali pomembnega slovenskega avtorja?

3. Kateri so razlogi sestavljalcev spiska, da so poleg enajst Makartovih slik, pod eno samo zaporedno številko (728) navedli nad 200 njegovih oljnatih študij, skic, kompozicijskih zasnov itd., ko vemo, da umetnostna zgodovina ne pozna slikarja, ki bi bil za časa življenja tako čaščen, kakor prav Makart na Dunaju. Bil jim je bog vseh starih in novih bogov umetnosti in takega so slavili. Leto 1879 je bilo naj-

(dalje na 7. strani)

Denacifikacija v Avstriji

„Verdrängte Schuld, verfehlt Sühne. Entnazifizierung in Österreich 1945 – 1955“ se imenuje najnovejša knjiga, ki se temeljito in kritično bavi z denacifikacijo v povojni Avstriji. Knjiga obravnava vprašanje, kako je Avstrija ravnala s fašistično preteklostjo. Zgodovinar Oliver Rathkolb ugotavlja v svojem prispevku „Mythos der Stunde Null und des demokratischen Neubeginns“, da ima Avstrija desetletne zamude na tem področju. Isti avtor navaja vire iz katerih je razvidno, da je bilo v povojnih letih še mnogo skrite pripravljenosti za ideje fašizma.

Knjigo izdaja „Oldenburg-Verlag“, izdajatelj Sebastian Meissl, Klaus Dieter Mulley in Oliver Rathkolb. Knjiga bo izšla konec aprila. Na razpolago bo v knjigarni „Naša knjiga“.

Ena izmed prvih obširnejših razprav o denacifikaciji v Avstriji je knjiga Dieterja Stiefela „Ent-

nazifizierung in Österreich“ (1981), ki jo je izdal „Europaverlag“. Knjiga je zanimiva predvsem zaradi obširnejšega gradiva, ki prikazuje načela zavezništva in avstrijskih strank pri denacifikaciji in kronološko opisuje ravnanje z bivšimi nacisti. Stiefel bolj opisuje mile okrepe proti bivšim nacistom kot jih kritizira. Kljub temu ugotavlja, da „stopa diskusija o denacifikaciji v nov štadij, in je dejansko sama spet denacifikacija. V tem smislu se nadaljuje denacifikacija do današnjega dne.“

Tudi knjigo „Entnazifizierung in Österreich“, Dieter Stiefel, Europaverlag, 340 str.,

lahko naročite v „Naši knjigi“.

Franc Petek SPOMINI

56

Navoč je bil tudi gestapovski komandant, neki Weimann in mimogrede rečeno, bil je edini rajhovec, vsi drugi so bili Avstrijci.

V realnih dejstvih, kakršna so bila, sva z dr. Tischlerjem torej stvar vzela v svoje roke in prišla do zaključka, da gre za to, da Slovenci ne bi trpeli škode na telesu in premoženju in pa da bi manjšina, v skladu z raznimi nemškimi izjavami, prešla nedotaknjena tudi v Nemčijo. Stopila sva v stik z uradnimi oblastmi in nič drugega.

Jaz sem mislil tudi na to, da bi sondiral teren pri stranki in sem v ta namen enkrat poskusil govoriti z nekim človekom od stranke. Iz tega pa ni bilo nič, ker tisti človek ni imel časa in sem videl, da je to znamenje, da oni na tem nimajo interesa.

Za mene je pri vsem tem skupaj bilo odločilno tisto, kar sem vedel iz merodajnih ust, kakšni so dejanski načrti nacistov s koroškimi Slovenci. O tem sem že govoril in sem to tudi takrat svojim prijateljem povedal, tako da smo si bili popolnoma na jasnem, kaj nas čaka. Na zunaj je sicer veljalo, kakor se je izrazil Maier-Kaibitsch češ, Avstrija se vas je bala, Velika Nemčija pa se vas ne boji in bo dala vse pravice, ki grejo manjšini – mislim da je bilo to tudi rečeno na nekem

zborovanju v Št. Jakobu – v resnici pa so imeli v žepu pripravljene že vse tiste listine in sezname, na podlagi katerih bi v danem trenutku končno udarili po manjšini in jo uničili. Po mojem mnenju je bil ta namen glavni povod, da so nacisti Maier-Kaibitscha zopet rehabilitirali, saj je on bil avtor tistih seznamov in edini ekspert, ki je razmere zares odlično poznal; takšnega so tudi nacionalsocialisti potrebovali.

Splošna linija nacionalsocialistov na Koroškem je za tisti čas bila, kolikor toliko ohraniti videz, da bodo spoštovali eksistenco manjšine. Kakor rečeno pa mi o tem nismo gojili iluzij. Posebno jasno so tudi čutili ljudje, ki so stali na podobnih stališčih kot jaz. Edino, česar v tistem času nismo pravilno presojali, je bila moč oz. odporna sila Jugoslavije. To smo na vsak način precenjevali. Spominjam se tega zato, ker so nam tedaj Čehi močno očitali, da se še udeležujemo manjšinskih kongresov. Mi pa smo stali na stališču, da bo konec koncev odpor Jugoslavije verjetno drugačen, kakor je bil na Češkem.

V letu 1938 sem izvrševal še svojo zdravniško prakso v Velikovu, bil sem prijavljen kot lastnik „Koroškega Slovenca“ in nacisti so to tudi de facto priznali. Prav tako so faktično priznali tudi dr. Tischlerja kot oficialnega zastopnika manjšine, zdi se mi, da je to bilo celo nekje objavljeno. Sploh pa so nacisti vso svojo politiko usmerili tako, kakor da bi z Jugoslavijo bili v najboljših odnosih, izogibali so se vsakega spopada in mislim, da zato tudi na znotraj niso ničesar naredili, kar bi bilo proti Jugoslaviji kot taki. Mi smo se še vedno udeleževali manjšinskih kongresov, tako še v Stockholmu in vabili so nas tudi v London. To je bilo že neposredno pred vojno z Jugoslavijo. Dr. Vilfan je tedaj to udeležbo že odklonil, tudi jaz nisem več smatral za oportuno, da

bi šel v London, ampak poslal sem samo pozdravni telegram. Tudi z jugoslovanske strani sem slišal, da ima Nemčija velik interes na tem, da se na zunaj varuje korekten odnos do Slovencev na Koroškem.

V zvezi s tem je tudi nasvet, ki so nam ga dali z jugoslovanske strani, naj nikar ne zapuščamo Koroške. Leta 1938 so namreč nekateri ljudje odšli s Koroške v Jugoslavijo. Med njimi so npr. bili bratje Jelen. Pozneje, leta 1941, so jih nemški okupatorji prijeli na jugoslovanskem področju. Nas, ki smo ostali na Koroškem, so smatrali za oportuniste, slišal pa sem, da jim je pozneje bilo velikokrat žal, da so deželo zapustili in da niso sledili tej naši »oportunistični« politiki. Ta naša politika seveda ni bila junaška, ampak to ni bil čas za junaške stvari, ampak za realno politiko. Vedeli smo, kaj nas čaka.

Nacistične oblasti so že tedaj politično pripravljale našo likvidacijo in sicer na ta način, da so nas navajale na to, da se pred ljudmi diskreditiramo. To taktiko so uporabljali tudi proti nemškimi antinacistom. Najlažje so to delali v zvezi z vojaško obveznostjo. Klicali so Slovence k vojaščini in nekoč so celo od nas zahtevali, naj pripravimo zborovanje. Res smo ga sklicali in na njem je govoril nek oficir. To so nam pozneje močno očitali. Nekateri ljudje pač na zborovanju v Celovec res niso prišli.

Lepega dne pa sem dobil jaz sam poziv k vojakom, čeprav sem bil tedaj star že 55 let in tudi po nemškem zakonu nisem bil več vojaški obveznik. Rekli pa so mi, da za oficirje to ne velja in ker sem bil oficir avstrijske vojske, sem se moral podati v vojaško suknjo. Kot nadporočnik iz I. svetovne vojne so mi dali nalogo, da asentiram ljudi. Kaj pa sem drugega hotel?

(se nadaljuje)

Nismo bolni, zdravi pa tudi ne. Tako se nam vsaj zdi, saj smo nenehno utrujeni, daje nas nespečnost, boli nas glava, v obraz smo nezdrave sivkaste barve. Razmišljamo, kaj nam manjka, namesto da bi poskušali dognati, česa imamo preveč. Zdravniki so namreč ugotovili, da sta slabo počutje in bolehen videz pogosto posledica preobilnih večerij. Hrana, ki jo zaužijemo v poznih večernih urah, obleži v želodcu in nam krati spanec, v organizmu pa se čez noč nabirajo srupene snovi, ki lahko sčasoma povzročijo tudi hujša obolenja, na primer raka na debelem črevesu. Nasvet, da pojedimo pogosteje lačni spat, je po mnenju zdravnikov vreden zlata.

Star pregovor, ki nas uči zdravega življenja, pravi, da bi moral človek zajtrkovati kot kralj, večerjati pa kot berač. Pogosto ravnamo ravno obratno. Zajtrkujemo samo v izjemnih primerih, za začetek delovnega dne si privoščimo kavo in cigareto. Ves dan smo na nogah, hitimo, zvečer pa se sprostim in sedemo za mizo. Takrat se nam zdi, da lahko zaužijemo toliko hrane, kot je le prenese naš želodec. Pa se seveda motimo. Ne le da se po obilnih večerjih redimo, tudi za zdravje in prebavo niso najboljše. Zadnje čase zdravniki opozarjajo, da je prav preobilnim in pretežkim jedem, ki jih uporabimo zvečer, pripisati slabo počutje, razjede na želodcu, pokvarjeno prebavo in celo raka na črevesju.

Zdravniki so precej časa ugibali, zakaj zbolijo za razjedo na želodcu predvsem poslovni možje z napetim in raztegnjenim delovnim dnevom. Danes krivijo deloma živčno napetost, ki spremlja odgovorno delo in dolžnosti, vse pogosteje pa opozarjajo tudi na nezdrave poslovne večerje, ki so v navadi po vsem svetu. Pri nas, še bolj pa v zahodnem svetu, je običaj, da je treba poslovnega tovariša povabiti na večerjo, ki se zavleče v pozne večerne ure. Takšna večerja seveda ni lahek obrok za želodčnega bolnika, ampak priložnost, da ponudimo gostu najboljše in najizdatnejše jedi. Ob obloženih mizi je ozače sproščeno, pogovor bolj tekoč. Posledice preobilnih večerij pa se prej ali slej pokažejo na zdravju udeležencev.

Zaradi napačno sestavljene dnevnega jedilnika pa ne zbolijo le poslovni ljudje, ampak tudi mnogi izmed tistih, ki se drže pravila, da človek ne sme lačen spat. Zvečer si mnogi privoščijo najboljše dnevni obrok, zato pač, ker je takrat na voljo dovolj časa, ker se življenje umiri in ker je treba potolažiti lačni želodec, ki se je oglašal že od jutra. S polnim trebuhom sedijo pred televizor, zatem gredo spat. Spijo slabo, zbudijo se utrujeni. Iščejo vzroke za svoje slabo počutje, ne vidijo pa, da so krivi sami. Razlaga za slabo počutje, ki je posledica prebave, je kaj preprosta.

Organizem deluje po svojem urniku, ne pa tako, kot si mi želimo. Prebavnemu traktu je navsezadnje vseeno, kdaj mi večerjamo. On ima svoj urnik in po njem se tudi ravna. Že zgodaj zvečer prebavila upočasnijo svoje delovanje, organizem se že pripravlja na nočni počitek. Mi pa šele takrat začutimo lakoto in se najemo. Prekasno zaužite hrane želodec ne more več prebaviti. Hrana leži v želodcu in v črevesju, vre in se kviri v vlažnem, toplim okolju, ki je prava valilnica za

Lačni v posteljo!

vse vrste strupov in škodljivih snovi. Ure in ure nastajajo v črevesju srupene snovi in plini, ki sčasoma načnejo črevesne stene in preidejo v organizem.

Ker je črevo preobremenjeno, ne more več zadrževati strupov. Črevesne stene se kronično vnamejo, postanejo prepustne. S sokovi in hrano prehajajo v organizem tudi strupi. Sčasoma pride do raznih zastrupitev. Sami sebe zastrupljamo s prepozno zaužito hrano.

V srednjem veku so se ljudje neznansko bali zastrupitve z lastnim blatom. Šele ko so doumeli delovanje prebavil in človeškega telesa nasploh, so v kasnejših razdobjih razumeli tudi to, da strupi iz črevesja ne morejo prodreti v organizem. Pa je to res?

Dokler živimo zdravo in se hranimo tako, kot je treba, res ni nevarnosti, da bi se zastrupili. V nasprotnem primeru se marsikaj spremeni. Črevesne stene navsezadnje niso popolnoma neprepustne, le kako bi sicer prišli v organizem arzen, težke

kovine, KKT in drugi strupi iz okolja, v katerem živimo.

Sodobne raziskave so pokazale, da so strupi, ki naj bi se zadrževali le v črevesju, tudi v krvi, urinu in znoju. To so strupi, ki nastajajo pri razkrajanju beljakovinske hrane in pri alkoholnem vrenju v črevesju, podobni so strupu v razkrajajočem se trupu, nevarni so in škodljivi.

Znanstveniki vse pogosteje razpravljajo o domnevi, da nastajajo pri zapeki, ki je vse pogostejša tegoba sodobnega človeka, strupi, ki povzročajo raka na črevesju. Tudi primerov tega rakastega obolenja je vse več.

Vzrok za zapeko in kronično slabo prebavo so napačno sestavljen jedilnik in napačne navade v prehrani. Če jemo preobilno, težko in napačno sestavljeno hrano ob kasnih urah, če jedi ne prežvečimo v kašo, ampak jo v naglici pogoltnemo napol prežvečeno, prebava ni takšna, kot bi morala biti. Kosci neprežvečene hrane potrebujejo za pot skozi prebavni trakt veliko več časa kot prežvečena hrana. Med to dolgo potjo pa lahko nastane v prebavilih veliko preveč strupenih snovi.

Če je črevo vneto in nadraženo, moramo čimprej poskrbeti za zdravljenje. V takšnih primerih ne smemo uživati jedi, ki napenjajo in so težko prebavljive, tudi odvajal ne smemo jemati, ker s tem stanje le še poslabšamo.

Če imamo težave z želodcem, če smo nemara zaradi hrane utrujeni in slabo spimo, poskusimo s primerno dieto. Zdravniki priporočajo zdravilno stradanje, ki očisti črevo in ublaži vnetja. Pomagajo blagi čaj, na primer mlačni kamilični čaj, ki pomirja in izpira črevo.

Šele takrat, ko se črevo umiri in pozdravi, lahko začnemo spet normalno jesti. Hrana naj vsebuje čimveč balastnih (odvečnih) snovi in vlaknatih živil pa čimmanj živil iz bele moke in sladkarij. Če že jemo živila iz bele moke in sladkarij, jih vsaj dobro prežvečimo, da bodo hitreje potovala skozi želodec in črevo. Kadar večerjamo kasneje, kot smo vajeni, jemo počasi in vsak grizljaj dobro prežvečimo. Tako se izognemo jutranji utrujenosti, ne bomo se zbudili blede in brez teka, ne bo nam jutraj manjkalo teka, ne bomo začenjali dneva brez volje in veselja do dela. To so namreč škodljive posledice prepoznih in preobilnih večerij. Kadar želimo vstati počiti in zdravi, pojedimo zatorej lačni spat.

abc kozmetike

Vitamini, vitamini

Vsi vemo, kako potrebni so vitamini za zdrav organizem in za ohranitev zdrave kože. O zdravi prehrani ne bi posebej govorili, saj smo o njej že precej slišali. Ker je v poletnem času na voljo mnogo sadja in zelenjave, si raje oglejmo koristnost nekaterih sadežev in zelenjave.

– Borovnice vsebujejo mnogo vitamina A, uničujejo bakterije ter izboljšujejo vid, seveda pa ne smemo pozabiti, da niso edini zdravilni sadeži.

– Črna redkvice pospešuje prebavo, hkrati pa deluje zdravilno pri žolčnih obolenjih.

– Čebula spodbuja delovanje ledvic, zmanjšuje debelost, pomirja revmatične bolečine, priporočajo pa jo tudi pri zdravljenju sladkorne bolezni.

– Jabolka vsebujejo mnogo najrazličnejših vitaminov, zmanjšujejo količino holesterina v krvi, zato tudi čistijo kri, krepijo nam tudi mišice ter so dobri zaščitniki srca.

– Korenje povečuje število rdečih krvnih teles, preprečuje nastajanje rdečih žilic na obrazu, pomaga pa tudi pri zdravljenju žlez lojnic, ki imajo premočno izločanje.

– Marelica vsebuje mnogo magnezija in fosforja, preprečuje utrujenost, ki nastane zaradi živčne napetosti.

– Solata izredno pomirja živčni sistem in preprečuje nespečnost.

– Limona blagodejno vpliva na kožo, priporočajo pa se pri žledčnih težavah, ker umirja želodec. Vsebuje mnogo vitamina C, zato je primeren sadež za preprečevanje prehlada, gripe itd.

– Ananas pospešuje prebavo, zato se ga priporoča pri shujševalni dieti.

– Lubenica pomaga pri čiščenju ledvic, saj vsebuje mnogo vode.

– Dateljni vsebujejo mnogo magnezija in zavirajo proces staranja.

V vročih poletnih dneh, ko nam tako ali tako večkrat ni do vroče kuhane hrane, si raje omislimo sadni dan. Za vsak dnevni obrok, to je trikrat dnevno, pojedimo pol kilograma sadja, lahko po en obrok zamenjamo z zelenjavo. S tem ne bomo organizmu dali le vitaminov in ostalih potrebnih snovi, ampak se bomo znebili tudi kakega kilograma, ki ga prav nič ne potrebujemo.

Jedi iz enega lonca

Enolončnice, imenovane tudi samostojne jedi ali zloženke, so zelo priljubljene, ker so okusne, izdatne in praktične za pripravo. Razlikujemo mesne in brezmesne.

Sestavljene so iz več vrst živil. Pogosto združujemo v eno jed zelenjavo, žitne izdelke in meso. Od mesa največkrat uporabimo svežo ali suho svinino ali kak mesni izdelek. Čeprav so po sestavi pisane in raznovrstne, jih moramo za glavne broke, kot sta kosilo in večerja, še dopolniti. Brezmesne dopolnjujemo z jedjo ali živilom, bogatim s polnovrednimi beljakovinami, npr. s koščkom sira, jedjo iz skute, jajčnikom, koščkom salame, klobaso in podobnim, medtem ko mesne dopolnjujemo s solato ali sadjem.

Prehransko neustrezen in neuravnotežen je npr. obrok enolončne jedi, ki jo skuhamo iz krompirja in testenin, jemo pa s kruhom. V takem obroku prevladujejo ogljikovi hidrati (škrobna živila), treba ga je dopolniti z vitamini in rudninskimi solmi (solate, sadje) ter popolnimi beljakovinami (sir, skodelica mleka ali jogurta, malo klobase itd.). Dnevno izravnava hranilnih snovi pa lahko dosežemo tudi tako, da naslednji obrok pripravimo iz manjkajočih živil.

V enolončnicah zelo uspešno in zadovoljivo uporabimo vse zdrave ostanke kuhanih živil ali tudi jedi (npr. meso, klobase, kuhan fižol, ostanke dušenega ali kuhane riža ali testenin). Ostanke zelenjave, gob in krompirja ne uporabljamo. Vse jedi, ki jih bomo še uporabili, moramo hitro ohladiti in shraniti v hladilniku ali vsaj hladni shrambi. Veliko teh jedi se da prilagoditi kuhanju v loncu na zvišan pritisk, seveda pa se bomo zanj odločili le, kadar kuhamo bolj trdo meso, fižol, ješenj, zelje in podobno. Z njim zelo skrajšamo čas kuhanja – tega določimo po živili, ki se kuha najdlje.

Enolončnica s hrenovko

2 hrenovki, 3/4 kg krompirja, 3 korenčki, 1 1/2 kozarca graha, 1 lovorov list, sol, 1 čebula, 2 stroka česna, 3 žlice masti ali olja, 1 do 1 1/2 žlice paradižnikove mezge, malo začimbnega posipa.

Krompir olupimo, operemo, zrežemo na kocke in denemo kuhat v slan krop. Takoj dodamo nariban korenček, sesekljano čebulo, lovorov list in strč česen. Grah posebej napol skuhamo in ga zamešamo med krompir z vodo vred. Maščobo prav malo segrejemo, dodamo moko, jo rahlo popražimo, zarumeneti ne sme. Pri-mešamo paradižnikovo mezgo, razkuhamo z nekaj žlicami mrzle vode in zlijemo v enolončnico. Dodamo na kolesce nare-

zani hrenovki. Začnimo z začimbnim posipom, skupaj kuhamo še kakih 10 minut.

Fižol z ješenjem

1/2 l dobrega fižola, 1/2 l ješenjčka, 1/2 do 3/4 kg suhega mesa ali 2 kranjski klobasi, po okusu kumine, 1 cel klinček, košček cimeto-ve skorjice, četrt limone, sol.

Fižol preberemo, operemo in namočimo čez noč. Zjutraj ga pristavimo v isti vodi. Ko nekaj časa vre, mu dodamo prebran in dobro opran ješenjček. Prej se skuha, če ga tudi namočimo čez noč. Čez kake četrt ure pridenemo še oprano meso. Trdo ali zelo posušeno pa dodamo že prej. Vse skupaj naj počasi vre. Med kuho odlašamo s kumino, klinčkom, cimeto-vo skorjico, limono in po okusu solimo. Kuhano meso zrežemo na rezine, jih zamešamo v jed in ponudimo. K tej jedi se dobro poda kislo zelje ali zeljna solata s krompirjem.

Gobova enolončnica

1 kg krompirja, 1/2 kg svežih ali 5 do 6 dag suhih gob, 10 dag riža, lovorov list, 1 jušna kocka, 1 strok česna, poper, sol, 5 dag olja ali masti, 2 do 3 dag moke, 1/2 čebule, 3 žlice kisle smetane, kisa ali vina po okusu.

V loncu kuhamo na koščke narezan olupljen krompir. Ko dobro prevre, dodamo na lističe narezane očiščene sveže gobe ali namočene in malo ožete suhe. Čez četrt ure zakuhamo še prebran in opran riž. Začnimo z lovorovim listom, zdrobljeno jušno kocko, strtim česnom, soljo in poprom. Naredimo svetlo prežganje iz maščobe, sesekljane čebule in moke. Razkuhamo ga z nekaj žlicami mrzle vode in zlijemo h gobam in krompirju. Skupaj naj dobro prevre. Nazadnje jed izboljšamo s kislom smetano, kisom ali vinom.

Posebna enolončnica

1/2 l mladega nedozorelega fižola iz skrinje, 2 navadna korenčka, 4 do 5 krompirjev, zelen peteršilj, 2 paradižnika, sol, 2 žlici masti, 1 čebula ali prežganje iz 2 žlic masti in žlice moke, kisa po okusu.

Kuhat denemo prebran in opran fižol, na kosce zrezan koren, malo pozneje dodamo krompir. Napol kuhani jedi pri-mešamo sesekljan peteršilj, na debelo zrezana paradižnika (lahko olupljena) in sol. Zabelimo s svetlo prepraženo sesekljano čebulo ali jed dopolnimo s svetlim prežganjem in okisamo. Pozimi vzamemo namesto svežega paradižnika mezgo.

DIŠAVE IN ZAČIMBE

Kumina (Kümmel) *Carum carvi* L.

Je dvoletna kobilnica, ki raste po suhih gorskih travnikih, severne in srednje Evrope približno do višine 2000 metrov.

Iz vretenaste korenine zrastejo prvo leto le prtilični, dva ali trikrat pernato razdeljeni listi. Šele drugo leto požene iz korenine tudi votlo, rebrasto in razvejano steblo z redkimi premenjalno nameščenimi listi, ki nosi na vrhu poganjkov sestavljene kobule. Kobuli imajo dva ali tri neznatne ovojne liste, ki zelo radi odpadajo. Beli ali rožnati cvetovi so neopazni. Kumina cvete maja in junija.

Nabiramo plodove, ki dozorevajo od julija do septembra. Vsebujejo značilno kuminovo eterično olje. To jim daje značilen vonj in bistvene lastnosti. Kumina pospešuje prebavo, odganja vetrove in ublaži črevesne krče zaradi napenjanja, zato dodajamo kuminu težko prebavljivim jedem, na primer zeljnati solati, dušenemu in tudi kislemu zelju.

Kumina ne sme manjkati v dobrem rženem kruhu, v golažu, v liptavskemu siru in drugih slanih namazih iz skute, v ruskem boršču in v solati iz rdeče pese. Lahko odlašamo z njo tudi pečeno jagnjetino ali svinino in sarmo.

Kumino pogosto gojimo na vrtu. Potrebujemo bogato, dobro gnojeno, nekoliko ilovnato prst. Najbolje uspeva, če vsebuje prst tudi apnenčev pesek. Posejemo jo spomladi ali jeseni. Seme rahlo pokrijemo s prstjo. Bolje uspeva in bogateje obrodi, če jo posejemo jeseni. Ko dosežejo posejane rastlinice približno 5 cm, jih razredčimo. Razdalja med njimi naj bo 15 do 20 cm. Dobro uspeva med fižolom, med graham in med solato.

Kumino večkrat zalijemo z vodo, ki smo ji dodali koprivov in presličin čaj. Pred kuminovim moljem jo zavarujemo z vratičevim (Rainfarn) škropivom.

Za mraz kumina ni občutljiva in zimo tudi v naših krajih dobro prenese.

Kumino porežemo, ko plodovi še niso prav zreli. Povežemo jo v šope in obesimo na podstrešje. Ko se posuši, osmukamo plodove in jih shranimo v papirnati vrečki.

Mlade kuminove liste lahko dodajamo spomladanskim zeliščnim juham in zelenjavnim prikuham.

Gojena kumina ima tudi užiten korenine. Pripravimo jih lahko kot kuhano solato ali pa jih, podobno kot cvetačo, zabelimo z maslom.

Pozor! Kuminovo eterično olje v večjih količinah lahko povzroči poškodbe jeter. Pri običajni porabi je ne uživamo v tako velikih količinah, nevarno pa je, če uživamo preveč kuminovega likerja!

Besedilo in risbo pripravila dipl. biol. Tatjana Angerer

Odperto pismo

(nadaljevanje s 5. strani)

znamenitejši v vsem stoletju avstrijske kulture. Takrat je Makart v slavnostnem sprevedu, črnozametno historično kostimiran, z belo operjeno baretko na glavi, jahal zlato ovešenega belca na čelu vsega dunajskega umetnjakarstva. Ko se je blizal cesarjevi loži, je izbruhnilo navdušenje, ki mu v avstrijski monarhiji 19. stoletja ni bilo primerljivega in ga je kasneje presešlo samo vsenarodno navdušenje ob prihodu Hitlerja za „Anschluss“. Desetletja je bil Dunaj prežet z Makartovim kultom, dal mu je vse, kar si je mesto želelo, postal mu je klasik celega obdobja.

Zakaj ta zgodovinska reminiscenca? Zgolj za pričo nekega stanja kot dokaz – sleherna malenkost, ki je spominjala nanj, cenjena in čiščena kakor svetniška relikvija. Ni bilo mogoče, da avstrijski umetnostni in kulturni zgodovinarji ne bi imeli vsega tega do poslednje nadrobnosti evidentiranega po številu, merah, vsebini in srečnih lastnikih, kakor je to običaj pri vseh resnih umetnostno varstvenih ustanovah v Evropi. Še celo, ker so bile velike Makartove kompozicije zaradi njegove neracionalne slikarske tehnike povečini že na začetku stoletja popolnoma razkrojene.

4. Kaj drugo kot slepilo je 3.000 številk nepomembne literature, zvečne teatrskega kiča in šunda, kar naj bi dokazovalo, kako ogromno število naropanih predmetov daje ministrstvu za finance na voljo oropancev, da zmorejo zanje uveljaviti lastništvo. Da ga morejo uveljaviti sedaj, v mnogih primerih šele po petdesetih letih, ko so lastniki in njihovi neposredni dediči bili že zdavnaj v obliki krematorijskega pepela razsuti kot gnojilo za germanski industrijski krompir!!

5. Kaj je finančno ministrstvo? – Je mrtva palača, ki sama ničesar ne more odločiti ne sporočati. Dokumenti iz tega ministrstva so po birokratskih normah veljavni šele, ko imajo uradno štampiljko in podpis ministra, njegovega namestnika ali pooblaščenega vodje oddelka. Le po takem je spoznavna osebna odgovornost vsakršnega uradnega pisanja za ustanovo, ki ji služi.

Kdo je torej odgovoren za „Informacije“ finančnega ministrstva? – In kaj ima finančno ministrstvo sicer opraviti z eminentno kulturno akcijo? – Morda se je je lotilo iz nezaupanja do kulturnega ministrstva in do institucij, ki so pod njegovo pristojnostjo? – Če ni tako, tedaj gre le za milijarde šilingov, ki jih bo sprejelo, ko bodo umetnine in kulturne dobrine spremljene v denarno vrednost.

6. Zakaj ni ministrstvo že ob proglasitvi republike Avstrije izdalo sedanji akt, ki bi imel takrat mnogo več humanih kulturnih posledic in bi si mlada republika ustvarila spontane simpatije vsega evropskega kul-

turnega življa? – Tudi bi bilo nesrečno prizadetim že od tedaj omogočeno razmišljanje, primerjanje in spominjanje ter s tem lažje ugotavljanje svojih pravic.

7. Kje so originalni, uradno potrjeni spiski o predaji in prevzemu naropanih predmetov, ki so bili začasno izročeni v hrambo Centralnemu spomenišnemu varstvenemu uradu na Dunaju in drugim uradnim institucijam? – Brez teh, nedvomno obstoječih dokumentov ni mogoče izpričati polne obveznosti prevzemnikov za celotno naropano blago, ki so ga bili dolžni varovati v svojih depojih. Brez teh popolnih uradnih izkazov se bo finančno ministrstvo kaj težko obrnilo očitkov, da je bilo od vsega že dosti pokradeno in znova naropano.

8. Po sklepu zmagovitih držav in narodov, v drugi svetovni vojni nad človeštvom storjeni zločini v tem obdobju ne morejo in ne smejo zastarati. Rop kulturnih dobrin narodom in njihovim posameznikom je prav tako vojni zločin, za katerega ne more biti ne milosti ne odpuščanja ne pozabljenja!

Kakor je iz akcije zveznega finančnega ministrstva razgaljeno, gre za eminentne vojne zločine, ki jih poskuša finančno ministrstvo ne le na nemoralen način, temveč zoper vest vsega človeštva materialno izkoristiti zase, čeprav ni nobene zakonite osnove in tudi ni nobenega nepristranskega sodišča, ki bi mu moglo iz kakršnega koli razloga to pravico priznati.

Gospod Kancler!

To odprto pismo je napisano in naslovljeno na vas brez sleherne averzije do vaše osebnosti, ki jo nadvse spoštujem. Prav iz tega razloga vas želim vprašati in hkrati opozoriti na naslednje:

Ali so bila vsem prednikom na vašem sedanjem položaju resnično nepoznana dejstva sedanjega, za republiko ponižujočega dejanja grde manipulacije finančnega ministrstva z naropanim kulturnim premoženjem, pripadajočim humanim civiliziranim narodom in posameznikom in to iz edinega maščevalnega razloga, ker niso malikovali blaznega, poživljenega megalomana? –

Če morete to potrditi, tedaj ta mrhovinarska nekulturna akcija, sprožena prav ta čas, ni drugo kakor spodkopavanje vašega moralnega ugleda, vaše avtoritete, vaše priljubljenosti pri vseh poštenih državljanih in zli namen celotne politične in reakcionarne opozicije zoper vas in vaše so-mišljenike!

Ali ni republika Avstrija pred skorajšnjimi pomembnimi volitvami?!

Čoro Škodlar, slikar

Februar 1986 Ljubljana
Posebej poslano dr. Simonu Wiesenthalu, obtožujoči vesti vseh vojnih zločincev.

AVSTRIJA 1

Petek, 11. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Fauna Iberica – 9.30 Ruščina – 10.00 Šolska TV – 10.30 Hokuspokus – 11.55 Leteči zaboji – 12.00 Poročila in ozadja – 13.00 Poročila – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Niklaas, otrok iz Flandrije – 17.30 Levo od pingvinov – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Nerešeni akti – xy – 21.15 Modna revija z reklamo – 21.20 Moda – 22.05 Risarjev kontrakt – 23.55 Nerešeni akti – xy – 0.00 Poročila.

Sobota, 12. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Angleščina – 9.35 Francoščina – 10.05 Ruščina – 10.35 Ločitev po italijansko – 12.15 Jour fixe – 13.15 Poročila – 14.30 Avstrijsko-nemški film – 16.00 Nils Holgersson – 16.25 Obiskovalci – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Toby in Tobias – 17.30 Mr. Merlin – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Dva x sedem – 18.25 Najboljše iz serije „Weana Grmät“ – 18.50 Kaplan August Paterno odgovarja – 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske – 19.30 Čas v sliki in šport – 20.15 Stavimo, da... – 22.05 Trailer – 23.30 Brannigan – mož iz jekla – 0.15 Poročila.

Nedelja, 13. 4.: 11.00 Ura tiska – 12.00 Orientacija – 14.30 Arsen in koničaste haube – 16.20 Stvarstvo – prvi dan – 16.25 Tao Tao – 16.50 Milijon za Melissa – 17.35 Prometni klub za otroke – 17.40 Klub seniorjev – 18.25 Reklama – 18.30 Mi – 19.00 Slike iz Avstrije – 19.25 Govori župnik Franz Merschl – 19.30 Čas v sliki in šport – 20.15 Royalty – 21.15 Kam in nazaj – 23.20 Priče časa – 0.05 Poročila.

Ponedeljek, 14. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Fauna Iberica – 9.30 Prosim k mizi – 10.00 Šolska TV – 10.30 Avstrijsko-nemški film – 12.00 Odisėja k Uranu – 13.00 Poročila – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Calimero – 17.30 Heidi – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Ponedeljski šport – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Cagney & Lacey – 22.05 Vojna bombnikov – 22.50 Poročila.

Torek, 15. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Fauna Iberica – 9.30 Angleščina – 10.00 Šolska TV – 10.30 Avstrija II – 12.00 Iz serije „Diversions“ – 12.05 Ponedeljski šport – 13.00 Poročila – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-ČVS – 17.05 Čebelica Maja – 17.30 Tudi pošaliti se je treba – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Royalty – 21.15 Dallas – 22.10 Zrcalne slike – 22.25 Hamersmith is out – 0.15 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 – 19.00

Petek, 11. 4.: ORF-Akademija: Dr. M. Weber – Zdravstvena vprašanja

Sobota, 12. 4.: Duhovni nagovor (nadškof dr. A. Šuštar)

Voščila (M. Hartmann)

Nedelja, 13. 4.: Kmečka oddaja

Ponedeljek, 14. 4.: Komu zvonji „Cellovski zvon“? (diskusija v živo)

Torek, 15. 4.: Ženski magacin

Sreda, 16. 4.: Zvočno pismo iz Ljubljane

Večerna 21.00 – 22.00 Človek, ki je bil (Radijska igra)

Četrtek, 17. 4.: Rož – Podjuna – Zila

Petek, 18. 4.: Koroški liki: O starem pozdravu „Buge vas primi, gralva Venus“

Nadaljevanje serije „O pravorečju“ (J. Messner)

AVSTRIJA 2

Petek, 11. 4.: 16.25 Poldark – 17.15 Zemlja živi – 18.00 Tedenski pregled – 18.30 Onednina linija – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Smrt proti plačilu – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.45 Šport – 22.15 Vražji človek – 23.30 Mannix – 0.15 Poročila.

Sobota, 12. 4.: 14.50 Dva x sedem – 15.15 Tečaj za računalništvo – 15.45 Konfrontacije in srečanja – 17.00 Ljuba družina – 17.45 Kdo me hoče? – 18.00 Panoptikum – 18.25 Nogomet – 19.00 A quiet place (tih prostor) – 22.25 Šport – 23.00 Zapadno od Santa Feja – 23.25 Solid Gold – 0.10 Poročila.

Nedelja, 13. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Rdeči panter – 9.30 Hamlet, danski princ – 13.05 Sto mojstrov in – 13.15 Športni popoldan – 16.55 Samo trije takti – 17.40 The bog Beat II – 18.25 Reklama – 18.30 Brez nagobčnika – 19.25 Novo v kinu – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Primer za ljudskega odvrednika – 20.15 Mister Moses – južno od reke Pangani – 22.10 Dinastija – Denverski klan – 22.55 Sedem dni športa – 23.15 Produkcija dunajskega deželnega studia – 0.00 Poročila.

Ponedeljek, 14. 4.: 17.30 Biotehnologija – 18.00 Cesta Lindenstraße – 18.30 Onednina linija – 19.30 Čas v sliki – 20.15 100 karatov – 21.08 Kuharski mojstri – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.45 Šiling – 22.05 Nenavadna srečanja prof. Tarantoga – 23.45 Poročila.

Torek, 15. 4.: 17.00 Šolska TV – 17.30 Orientacija – 18.00 Kviz – 18.30 Onednina linija – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Made in Avstrija – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Za nogometni svetovni pokal – 22.00 Klub 2 in poročila.

Sreda, 16. 4.: 17.00 Vedno ta televizija – 17.30 Dežela in ljudje – 18.00 To je ostalo od dvoglavca orla – 18.30 Onednina linija – 19.30 Šport – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.50 Solaris – 0.30 Poročila.

Četrtek, 17. 4.: 17.00 Šport – 17.15 Čudežna korenina ginseng? – 18.00 Kulinarčna Avstrija – 18.30 Onednina linija – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Poročila in ozadja – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.50 Cafe Central in poročila.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza Slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Tarviser Straže 16.
Uredništvo in uprava: 9020 Celovec, Tarviser Straže 16
Telefon (0 42 22) 51 43 00-30 (Rado Janežič) 31 (Lubo Urbajs) 32 (Andrej Kokot) 33 (Vinko Wieser)
Teleks 42 20 86 sndk a
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec – Borovlje.

LJUBLJANA

Petek, 11. 4.: TV Mozaik – 9.00 Tednik – 10.00 Puntarska pesem – 15.50 TV Mozaik –

17.30 Poročila – 17.35 Lutke kramlajo, TV Novi Sad – 17.50 Merlin, nemška nadaljevanka – 18.15 Ohranitev dediščine: slovenski Ikaros, izobraževalna oddaja – 18.45 Risanka – 19.00 Danes – Obzornik ljubljanskega območja – 19.30 Dnevnik – 19.55 Vreme – 20.05 Avtomanija: Avto proti človeku, angleška dokumentarna serija – 20.35 Pod krinko, ameriška nanižanka – 21.25 Dnevnik – 21.45 Morilci v imenu zakona, francoski film.

Sobota, 12. 4.: 8.00 Poročila – 8.05 Oblaki, sonce, dež in veter – 8.20 Lutkomendija, nanižanka TV Novi Sad – 8.45 Zgodba o bratcu – 9.00 Slovenske ljudske pravljice – 9.15 Perlskop – 10.00 Slovenski ljudski plesi: Koroška – 10.30 Naša pesem – Maribor 84 (MPZ F. Prešeren Kranj) – 11.00 Odpadek surovina – 11.30 Avtomanija, angleška dokumentarna serija – 11.55 Poročila – 14.20 Nemi deček Jonasi, novozelandski film – 15.55 Poročila – 16.00 PJ v vaterpolu – Pošk: Jug, prenos – 17.00 PJ v rokometu /M/ – CZ: Crvenka, prenos – 18.30 Knjiga – 18.45 Risanka – 19.00 Danes – še nekaj zase! – 19.30 Dnevnik – 19.45 Vreme – 19.50 Zrcalo tedna – 20.15 Zadeva Odessa, angleško-nemški film – 22.20 Dnevnik – 22.35 Pop satirikon – Emil Filipčić.

Nedelja, 13. 4.: 9.00 Poročila – 9.05 Živ žav – 9.55 Merlin, nemška nadaljevanka – 10.20 Večni klic, sovjetska nadaljevanka – 11.25 Srečanje mlaih pevskih skupin v Šentprimozu – 12.00 Kmetijska oddaja – 13.00 Poročila – 13.40 Nikola Tesla – nadaljevanka TV Zagreb – 14.45 Francoski kankan, francoski film – 16.25 Poročila – 16.30 Alpe-Jadrin, informativnomozaična oddaja – 17.00 Pod lipa, prenos iz Kozjega – 18.45 Risanka – 19.00 Danes – potrošniška porota – 19.30 Dnevnik – 19.53 Vreme – 20.00 Dosje, nadaljevanka TV Zagreb – 21.00 Tito – beseda in slika neke dobe, dokumentarna serija TV Zagreb – 21.55 Športni pregled – 22.40 Gimnastika za pokal Ljubljane, reportaža – 23.00 Poročila.

Ponedeljek, 14. 4.: TV Mozaik – 9.00 Zrcalo tedna – 9.20 Puntarska pesem – 10.00 Dokumentarna oddaja – 15.55 TV Mozaik – ponovitev dopoldanskih oddaj – 17.25 Poročila – 17.30 Oblaki, sonce, dež in veter – 17.45 Na črko, na črko, nanižanka TV Beograd – 18.15 Videogodba, ponovitev – 18.45 Risanka – 19.00 Danes – Podravske obzornik – 19.30 Dnevnik – 19.55 Vreme – 20.05 Vibre vojne, ameriška nadaljevanka – 21.00 Aktualno – 21.40 Baletni večer v Monte Carlu – 22.55 Dnevnik.

Torek, 15. 4.: TV Mozaik – Šolska TV – 9.00 Pred izbiro poklica: Kovinarstvo – 9.30 Človekovo telo: Notranja ura – 10.00 Slikarstvo XX. stoletja: Obnova predmeta – 16.05 TV Mozaik – Šolska TV – ponovitev dopoldanskih oddaj – 17.35 Poročila – 17.40 Pedenžep – 18.15 Kjer so lutke doma, dokumentarni film – 18.40 Risanka – 19.00 Danes – Dolenjski obzornik – 19.30 Dnevnik – 19.55 Vreme – 20.05 Kamniti pigmalion – arhitekt Jože Plečnik – 21.10 Svet na zaslonu – 21.55 Dnevnik.

Sreda, 16. 4.: TV Mozaik – 9.00 Gorjupa bajta, TV drama – 10.10 Glasbeni utrinek s koncerta GMS – 10.25 Tri skladbe za kitaro – 15.50 TV Mozaik – ponovitev dopoldanskih oddaj – 17.20 Poročila – 17.25 Batujina škaticca – 17.45 Ko se korenin zavemo: Oblast ljudstvu, dokumentarna serija – 18.45 Risanka – 19.00 Danes – Obalno-kraški obzornik – 19.30 Dnevnik – 19.55 Vreme – 20.05 Delovni kolektiv Krke – 22.00 Alice v mestih, zahodnonemški film – 23.55 Poročila.

Četrtek, 17. 4.: 9.45 X. kongres ZKS, prenos iz Cankarjevega doma – 17.10 Z X. kongresa ZKS – 17.30 Slovenske ljudske pravljice – 17.45 Čirule – čarule: Čarobna žogica – 17.50 Slovenska ljudska glasbila in godci: Žveglja – 18.15 Mozaik kratkega filma – 18.45 Risanka – 19.00 Danes – Notranjski obzornik – 19.30 Dnevnik – 19.55 Vreme – 20.05 Kronika X. kongresa ZKS – 20.35 Tednik – 21.05 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov – 21.10 Nežna je noč, konec angleške nadaljevanke – 22.05 Dnevnik.

Novosti Slovenske študijske knjižnice s področja knjižne zbirke „Zlata knjiga“

BEVK France: *Lukec in njegov škorec:* mladinska povest, ki pripoveduje o Lukčevem življenju z materjo v domačem kraju v Vipavski dolini ter o njuni poti z ladjo proti Južni Ameriki; Pestrna: pripoved osamljene deklice, ki je kljub hudih preizkušnji ostala zaupljiv in dobrosrčen otrok. – Lj.: Mladinska knjiga. – 157 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

INGOLIČ Anton: *Gimnazijka:* roman o 17-letni dijakinji in njenem nezakonskem materinstvu. – Lj.: Mladinska knjiga. – 251 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

INGOLIČ Anton: *Mladost na stopnicah:* mladinski roman, ki opisuje življenjska vprašanja doraščajoče mladine. – Lj.: Mladinska knjiga. – 225 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

JARUNKOVA Klára: *Edinka:* deklinški roman, ki opisuje življenje pubertetnice. – Lj.: Mladinska knjiga. – 218 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

JURCA Branka: *Ko zorijo jagode:* mladinske avtobiografske črtice. – Lj.: Mladinska knjiga. – 194 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

PREŽIHOV Voranc: *Solzice:* mladinske črtice, ki jih je avtor napisal materi v spomin. – Knjiga je dobila zvezno in Prešernovo nagrado. – Lj.: Mladinska knjiga. – 101 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

SUHODOLČAN Leopold: *Skriti dnevnik:* mladinska povest polna poguma, izrazite fantazije in vedrine. – Lj.: Mladinska knjiga. – 135 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

SUHODOLČAN Leopold: *Deček na črnem konju:* pretresljiva napeta zgodba za mladino. – Lj.: Mladinska knjiga. – 195 str., ilustr. – (Zlata knjiga)

SŠK ima svoje prostore v Mladinskem domu, Mikschallee 4. Knjižnica dobiva od leta 1974-75 ves obvezni izvod SR Slovenije. Poleg tega zbiramo tudi tako imenovano avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam in poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi VAS nekatere zanimale.

Knjižnica posluje: v ponedeljek in torek od 10. do 18. ure
v sredo, četrtek in petek od 8. do 16. ure

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA

Informacija je več kot senzacija

Novoga naročnika/novo naročnico pridobil(a):

(ime in priimek)

(naslov)

(pošta)

Drucksache
Tiskovina

P. n.

SLOVENSKI VESTNIK

Postfach/poštni predal 408
9021 Klagenfurt/Celovec

Prosti čas '86

Celovec, sejmišče · vhod St. Ruprechter Straže

11. strokovni sejem za hobby, dopust, potovanje, modelarstvo in tekmovanji z mednarodno udeležbo. Četrtek, 17., do nedelje, 20. aprila 1986, dnevno od 9. do 18. ure.

- PROSTI ČAS & MODA
- aktualni športni spored
- tekmovanja in spretnostne igre
- plesne prireditve
- deželno glasbeno omizje
- mednarodne frizure

ŠPORTNI VESTNIK

Elsnerjeva knjiga v založbi „Drava“:

Potrebno je načrtno delo trenerjev

Branko Elsner, trener avstrijske nogometne reprezentance, je v sredo predstavil nemški prevod svoje knjige „Metodika nogometnega treninga“, ki je izšel v založbi Drave in je napredaj v Naši knjigi. S knjigo hoče predvsem prispevati k izboljšanju kvalitete nogometa – ne samo vrhunškega, temveč tudi masovnega. V pogovoru s Slovenskim vestnikom je povedal o avstrijskem in mednarodnem nogometu med drugim sledeče:

„V nekaterih državah se je razpasla navada, da povzdigujejo posamezne igralce, da jim pripisujejo pravo herojstvo. Tega sicer v Avstriji, oz. v njeni reprezentanci ni zaslediti – če izvzamem morda Pezzey-ja, ki pa je kot športnik in človek odličen –, srečujemo pa ta pojav predvsem v tistih državah, kjer tudi v plačanem nogometu igra denar preveliko vlogo, kjer plačujejo za posamezne igralce previsoke cene. Glede svoje teorije nogometnega treninga in igre moram povedati, da so premiki v vsakršnem primeru le majhni, počasni, hkrati pa moram tudi ugotoviti, da sem v Avstriji uspel do zdaj v toliko, da imam s trenerji klubov zvezne lige dobre stike in da dobro sodelujemo. Seveda pa je pri tem važno, da upoštevam mentaliteto avstrijskega nogometa nasploh, se pravi, da je treba tu razjasniti določene predpostavke, ki jih deloma določa tudi situacija vsakega posameznega kluba.“

K nogometu kot masovnem športu v Avstriji pa ima Elsner tudi dosti kritičnih pripomb: „Sicer je vpisanih v Avstriji glede na število prebivalstva več ljudi v nogometne klube kot v Jugoslaviji, toda kvaliteta dela s temi igralci je dosti slabša. Da spomnim samo na to, da je pri avstrijskih vrhunskih klubih zaposlenih le pet poklicnih trenerjev (v Jugoslaviji si tega ne bi mogli zamisliti). Tako se tudi ni treba čuditi temu, da se novi

talenti pojavijo v Avstriji predvsem slučajno. Potrebno je načrtno, kvalificirano delo trenerjev, te pa hočem spodbuditi tudi s svojo knjigo. Upam, da mi bo to uspelo!“

Z državno reprezentanco pa si je Elsner zastavil dva cilja: doseg finala v evropskem prvenstvu ter zgraditev novega, močnega moštva. Če niti drugega cilja ne bi mogel doseči, pravi, da ni uspel. V tem smislu: mnogo uspeha Elsnerju, pa tudi avstrijski nacionalni reprezentanci.

Po razgovoru z novinarji je Branko Elsner dajal avtograme v knjigarni „Naša knjiga“

SAK v lepoti „umrl“!

V koroški ligi je po 16. kolu na vrhu lestvice trojica: TRG, ki je v Magdalenu z rezultatom 3:3 presenetljivo pustil točko, novinec OBERVELLACH, kar 5:1 (!) proti Pliberku in MATREI po napetem, a 2:1-zmagovitem spopadu s Slovenskim atletskim klubom. Vsa tri moštva imajo po 24 točk, toda vodeči Trg z dvema tekama manj! SAK je zdrknil na peto mesto, četrta je sedaj Mostič (2:1 proti Lienzu), saj je vigredi zmagal že tretjič zapored in tako dosegel maksimum točk (6). Šesto mesto je moško iz Brež (0:0 v Šentvidu), Sakov naslednji nasprotnik. Do desetega mesta pa se glasi vrstni red takole: Rapid Lienz, Wolfsberg, Šmohor in Pliberk. Proti izpadu tekmujeta celovski PSV/ASK in SCA Šentvid (8 točk).

Že drugič po vrsti je SAK izgubil – povsem nepotrebno. Kot v Mostiču teden poprej, tudi v Matreiu za SAK ni bilo točk, ne slavlja. Trener Jagodič, razumljivo, po dveh zaporednih porazih nikakor ni bil zadovoljen: „Tako v Mostiču kot tudi v Matreiu moja ekipa ni bila slabša od nasprotnika in vendar nismo točkovali. Trenutno se borimo zelo nesrečno. Edina pravilna reakcija je sedaj; še bolj intenziven trening, vsak posamezni igralec pa se mora boriti še bolj. Največja napaka bi bila resignacija. Prepričan sem, da kriza

Kratke športne vesti – Termin

● **Nogomet: Vzhodna spodnja liga:** Do pravične delitve točk je prišlo v derbiju velikovškega okraja: Šmihel – Velikovec 0:0. Najboljši so bili sredinski igralci, napadatelci se niso znali uveljaviti. Tekma Selanov je bila odpovedana.

● **Nogomet: 1. razred C:** Bilčovs – Wölfnitz 0:0; **1. razred D:** Metlova – Grebinj 0:0; Žrelec – Klopinj 1:1 (1:0); Železna Kapla – Globasnica 3:2; Frantschach – Žitara vas 0:0; Sinča vas – Pokrče 5:0.

● **Biljard:** Gusti Serajnik (SBK/Cartrans) se je v finalu turnirja „14/1“ uveljavil med najboljšimi koroškimi biljardisti na 10. mestu. Zmagal je Gritschke Bernd, 2. Jordan Siegfried, 3. Siegfried Brommer, 4. Albin Ouschan. S tem se je kvalificiral tudi za koroško prvenstvo posameznikov.

Nogometni termini:

V soboto, 12. 4. 1986:
17.00 Breže – SAK
V nedeljo, 13. 4. 1986:
16.45 Dobrla vas – DSG Sele
17.00 Ruda – Šmihel

komaj še rešili izpada. Tekmo je odločil Hoffmann z zmago proti Blatniku, vse ostale partije so se končale z remijem (Deisinger – Stefaner, Jochinger – Perko, Kornprat – Kunčič, Reiter – Brandner itd.). Slovenski vestnik čestita Deisingerju & Co. k lepemu uspehu!

Na bekštanjskem turnirju je Ferm kot pričakovano podlegel Jožiju Gallobu, Lojze Gallob pa je v prvi partiji večera premagal Liskouniga. V naslednjem kolu sta se srečala Lojze Gallob in Ivko Ferm ter se zedinila na remi. Turnir danes nadaljujejo.

Naslednja šahovska prvenstvena tekma bo v nedeljo, 13. aprila 1986 ob 9. uri v Wolfsbergu: SG RBB Wolfsberg II – SŠK „Obir“ Železna Kapla

ne bo dolgotrajna. Zdaj upam na presenečenje v Brežah!“

Tekma na vzhodnem Tirolskem ni bila lahka. Domača enajsterica je takoj zagospodarila na igrišču in SAK se je omejil na protinapade. Gledalci so spremljali hitro, borbeno in napeto igro. Prvič se je mreža stresla v 26. minuti, ko je domačin Steiner premagal vratarja Rauscherja in poskrbel za izid prvega polčasa. Po odmoru so sakovci nastopili bolj energično. Toda premalom, kajti nasprotniki so bili zopet spretnejši. Jesacher je v 58. minuti povišal na 2:0 iz protinapada. SAK se še zmeraj ni vdal in v 73. minuti je Zlatko Ratajec končno zmanjšal na 1:2.

Zadnji trud pa se ni več obrestoval, SAK ni izenačil, čeprav si je priigral lepe možnosti. Tako se je zgodilo, da so slovenski nogometaši v teku enega tedna doživela dva dokaj nesrečna poraza in ostali praznih rok. Povrhu so izgubili še Petra Sterna, ki bo zaradi poškodbe mišice počival.

SAK ima 18 točk, goldiferenco 23:18 in zaseda še vedno solidno peto mesto. Prihodnji teden bodo sakovci potovali v Breže, odkoder se nameravajo vrniti s točko. Upajmo!

Postava: Rauscher, Sadjak, Kreutz, Stern, Lampichler, Preschern, Jovičević, Ramšak, Gregorič, Velik, Ratajec (Melnjava: Pihorner in Woschitz).

J. P.

Šahovska naloga št. 3:

Pozicija iz partije SUTA – SUTEJ (Bukarešta 1953)

Črni je v materialni prednosti in tudi po odprti g liniji nevarno ogroža belega kralja. Toda beli, ki je na potezi, ima zaradi možnosti učinkovite obrambe priložnost, da zmagaja.

Pot k zmagi belega je zelo zanimiva, zato se lotite reševanja naloge. Vložen trud se vam bo obrestoval!

Rešitev v prihodnji številki (Urejuje Silvo Kovač, Idrija).

Šah: Vse je še možno v II. razredu-vzhod

Zadnjega na lestvici je prvo moštvo ŠD SŠZ preteklo soboto „povozilo“ s 6:0. S tem je postalo prvenstvo v II. razredu-vzhod spet napeto, ker je Šentvid samo tesno zmagal in 3 moštva imajo še izgleda na prvo mesto. Vrh tega so naslednja srečanja zelo ugodna za slovenske šahiste: v predzadnjem kolu igrajo proti predzadnjemu in v zadnjem kolu se bosta spopadla direktna konkurenta Šentvid in Gospa Sveta.

Postava: Ofner – Gallob, Bergler – Živkovič, Kuess – Rulitz, Wieser – Ferm, Urank – Kolter, Orasche – Lukan (vsi 0:1); SC Semmelrock II – SŠZ Cartrans I 0:6.

Lestvica dva kola pred koncem prvenstva:

1. SCA Šentvid III	55
2. SŠZ Cartrans I	51
3. Gospa Sveta II	50,5
4. BSG Raiffeisen	46
5. SV Eitweg	42
itd.	

Pošta koroški prvak

V zgornji ligi je v zadnjem kolu prvenstva zadostovala Pošti tesna zmaga proti Svečam za prvo mesto v najvišjem koroškem šahovskem razredu. Tudi Svečanom tesni poraz (3,5:4,5) proti novemu prvaku ni škodoval, saj so se kot predzadnji

SLOVENSKI VESTNIK 40 LET

V okviru nagradnega tekmovanja v pridobivanju novih naročnikov naročam „Slovenski vestnik“ in prosim, da mi list pošiljate na naslednji naslov:

Ime in priimek

naslov

pošta

Obvezujem se, da bom naročnino redno plačeval(a) in prosim, da mi pošljete račun in položnico.

(kraj in datum)

(podpis)

Slavnostna prireditve ob 40. obletnici Slovenskega vestnika

bo v soboto, 14. junija 1986 ob 20.00 uri v Mestni hiši v Borovljah.

Slavnostni spored bodo sooblikovale kulturne skupine iz Trsta, Slovenije, Gradišanske in Koroške.

Po slavnostnem sporedu bo ples, zabava in razdelitev nagrad tistim, ki so pridobili največ novih naročnikov Slovenskega vestnika.

Občinska seja v Škofičah

Soglasno so na zadnji občinski seji v Škofičah odobrili poročilo kontrolnega odbora, v katerem je zastopal Enotno listo Rudi Maierhofer. Letni obračun je izkazal 2.475 miliona šilingov presežka, poslovanje je bilo urejeno, zato so tudi soglasno sprejeli razrešnico za župana. V smislu določil deželne zakonodaje so tudi obravnavali priključnino za kanal. Tako se bo sedaj cena povišala od 20.000.- na 23.080.- za priključek po enoti (ena enota je 100 m² stanovanjske površine).

Pravtako soglasno so sklenili povišanje cene za odvoz smeti za posamezno 90 litrsko kanto za smeti na 19.80.-

V ceno pa je vključen enkratni odvoz ropotij na leto. Pod točko slučajnosti je vprašal odbornik EL Herman Jäger župana, kdaj občina namerava odpreti sanitarije pri mrtvašnici, sploh pa je predlagal, da so sanitarni prostori stalno odprti pri pogrebih in nedeljskih mašah.

Waldheim in antisemitizem

Dolgo je trajalo, da se je Waldheim dokopal do vsaj verbalne obsodbe nacionalsocialistične strahovlade in holocausta nad židovskim prebivalstvom med Drugo svetovno vojno.

Toda tudi ta njegova obsodba ni pregnala duhove, ki so jih pozvali (ali on sam, oziroma politiki ljudske stranke, ki odgovarjajo za politični stil zadnjih tednov, ali pa agentura, ki vodi Waldheimovo propagando za predsedniške volitve).

Ze dolgo ne gre več za Waldheimovo osebno zgodovino in njegovo zadržanje v času nacionalsocializma. Problem je širši. V Avstriji je očitno obremenitev z nacistično preteklostjo šele dana, če so na razpolago fotografije ali filmski posnetki, iz katerih je razvidno, da je dotični lastno-ročno pobijal židovske otroke, posiljeval ženske ali krvavo zasliševal partizane ali civiliste. Če takih dokumentov ni – in teh ni bilo ne pri svobodnjaškemu Friedrichu Petru, ne pri „neljudskostrankarskem“ Kurtu Waldheimu –, je stvar v redu in velja nemški pregovor: „Ein Schelm ist, wer Böses denkt!“

To moramo vzeti na znanje – resignativno, cinično, žalostno, pač po mentaliteti posameznika. Avstrija je bila žrtev nacistične agresije (čeprav je 99 % prebivalstva glasovalo za priključitev k rajhu), in vsak vojak je menda samo opravljal svojo dolžnost, bodisi kot vojak v Rusiji, kot stražar v Mauhausenu ali kot oficir štaba v Črni gori in Grčiji. Vse to je „le še“ zgodovina; kdo bi se upal nemškemu vojaku očitavati neznačajnost? „Ein Schelm ist, wer Böses denkt!“

Zaključimo, končno, s to preteklostjo, vrnimo se v sedanjost! Toda kaj nam to pomaga, če nas sedanjost grozeče spominja na polpreteklo dobo. In to, čeprav so krogi, ki podpirajo Waldheima – zastrašeni od mednarodnih reakcij – opustili prvotno argumentacijo, češ da je kritika na račun Waldheima „kampanja mednarodnega židovstva in socialistov“. Toda „duhov, ki so jih klicali, se zdaj ne znebijo več“.

Nehote so morali spoznati, da antisemitizem v Avstriji, enkrat „poskusno“ sprožen, cveti in živi skoraj kakor pred petdesetimi leti. Pisma bralcev v nadregionalnem, maloformatnem avstrijskem dnevniku „Kronen-Zeitung“, ki ima naklado nad milijon komadov in še več bralcev, samo dokazujejo pravilnost teze o „antisemitizmu brez židov“ v Avstriji. (Židovsko prebivalstvo v Avstriji po holocaustu med Drugo svetovno vojno obsega manj kot 2 odst. prebivalstva).

Podpihovanja tega strukturalnega antisemitizma se nesramno poslužuje avstrijska ljudska stranka s serijo lepakov v zadnjih dveh tednih. Na njih je s črnimi črkami na rumeni podlagi (ki jasno in nedvoumno spominja na rumeno barvo stigmatizirajoče rumene barve „židovske zvezde“ v tretjem rajhu) napisano „Zdaj šele prav“ („Jetzt erst recht!“), ki prav tako nevarno spominja na takoiimenovane „Durchhalteparolen“ iz aprila in maja leta 1945.

Samo tisti naivnež, ki še nikoli ni kaj slišal o „reklamni psihologiji“, verjame, da bi bili barva in besedilo tega lepaka naključje.

Žalostno, a hkrati značilno je, da se reklamna psihologija Waldheimovih pomagačev poslužuje prav odkritih antisemitizmičnih nagibov in mehanizmov. Očitno si od tega obeta uspeh med avstrijskim prebivalstvom.

Nedvomno pa je v interesu Avstrije, da bi se – in v tem primeru so se – menežerji Waldheima zmotili.